

KATECHUMENÁTNE ITINERÁRE PRE MANŽELSKÝ ŽIVOT

PASTORAČNÉ USMERNENIA
PRE PARTIKULÁRNE CIRKVI

**KATECHUMENÁTNE
ITINERÁRE
PRE MANŽELSKÝ ŽIVOT**

Paštoráčné usmernenia
pre partikulárne cirkvi

Spolok svätého Vojtecha
Trnava 2023

© Libreria Editrice Vaticana, 2022
© Konferencia biskupov Slovenska, 2023
© Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2023

ISBN 978-80-8161-472-9

Katechumenátne itineráre pre manželský život

Pastoračné usmernenia pre partikulárne cirkvi

Predhovor Svätého Otca Františka

„Kresťanské ohlasovanie, ktoré sa týka rodiny, je naozaj dobrou správou“ (*Amoris laetitia*, 1). Toto tvrdenie z *relatio finalis* Synody biskupov o rodine si zaslúžilo, aby sa dostalo do úvodu apoštolskej exhortácie *Amoris laetitia*, pretože Cirkev je v každom období povolaná znova ohlasovať, najmä mladým, krásu a hojnosť milosti, skrytých vo sviatosti manželstva a v rodinnom živote, ktorý z nej pramení. Päť rokov po jej vydaní mal pápež Rokom rodiny *Amoris laetitia* na mysl znova intenzívne postaviť do centra rodinu, pozvať na uvažovanie o témach apoštolskej exhortácie a celú Cirkev podnietiť, aby sa s radosťou angažovala v evanjelizácii v službe rodinám a s rodinami.

Jedným z plodov tohto výnimočného roka sú *Katechumenátne itineráre pre manželský život*, ktoré teraz s radosťou zverujem pastierom, manželom a všetkým, ktorí pracujú v pastorácii rodín. Ide o pastoračný nástroj, ktorý pripravilo *Dikastérium pre laikov, rodinu a život*. Je odpoveďou na usmernenie, ktoré som opakovane vyjadroval, že príprava na manželstvo si vyžaduje „nový katechumenát“; je totiž „naliehavo potrebné konkrétne uviesť do života to, čo predkladá *Familiaris consortio* (66), a teda to, že rovnako ako je krstný katechumenát pre dospelých súčasťou sviatostného procesu, má sa stať aj súčasťou procesu pri sviatosti manželstva, aby sa zabránilo množeniu vyhlásení nulity alebo nekonzistentného uzavretia manželstiev“ (*Príhovor k Rímskej róte*, 21. januára 2017).

Nesporne sa tu objavuje vážne znepokojenie nad tým, že pre príliš povrchnú prípravu manželské páry idú v ústrety reálnemu riziku, že vstúpia do nulitného manželstva alebo manželstva s takým slabým základom, že sa čoskoro „rozpadne“, a oni nedokážu prekonať ani prvé nevyhnutné krízy. Tieto zlyhania prinášajú so sebou veľké utrpenie a zanechávajú v ľuďoch hlboké zranenia. Zostávajú sklamaní, zatrpknutí a v najbolestnejších prípadoch dokonca prestanú veriť v povolanie k láske, ktoré sám Boh vpísal do srdca ľudskej bytosti. Je tu teda predovšetkým povinnosť zodpovedne sprevádzať tých, čo prejavia úmysel vstúpiť do manželstva, aby boli uchránení od traumy rozluky a nikdy nestratili dôveru v lásku.

Ale mal by nás pohýnať aj zmysel pre spravodlivosť. Cirkev je matka, a matka nerobí rozdiel medzi deťmi. Nezaobchádza s nimi rozdielne, všetkým venuje rovnakú starostlivosť, rovnakú pozornosť, rovnaký čas. Venovať čas je znakom lásky: ak nevenujeme niekomu čas, znamená to, že ho nemáme radi. Toto mi veľakrát prichádza na myseľ, keď si pomyslím, že Cirkev venuje veľa času, niekoľko rokov, príprave kandidátov na kňazstvo alebo na rehoľný život, ale veľmi málo času, iba niekoľko týždňov, venuje tým, ktorí sa pripravujú na vstup do manželstva. Manželia sú rovnako ako kňazi a zasvätení deťmi matky Cirkvi a takýto veľký rozdiel v zaobchádzaní nie je spravodlivý. Manželia tvoria veľkú väčšinu veriacich a často sú nosnými stĺpmi farností, dobrovoľníckych skupín, združení, hnutí. Sú opravdivými „strážcami života“ nielen preto, že plodia deti, vychovávajú ich a sprevádzajú v ich raste, ale aj preto, že sa v rodine starajú o starších ľudí, venujú sa službe telesne postihnutým a často aj ľuďom v rôznych situáciách chudoby, s ktorými prichádzajú do styku. V rodinách vznikajú povolania ku kňazstvu a k zasvätenému životu; a sú rodiny, ktoré tvoria tkanivo spoločnosti a „látajú jej diery“

s trpezlivosťou a s každodennými obetami. Pre matku Cirkve je teda povinnosťou vyplývajúcou zo spravodlivosti venovať čas a energiu takému veľkému poslaniu, akým je rodina.

Aby sme preto skonkrétnili túto naliehavú potrebu, „odporúčal som skutočný katechumenát pre tých, čo sa chystajú zosobášiť, ktorý by zahŕňal všetky etapy sviatostnej cesty: čas na prípravu na sobáš, na jeho slávenie a na roky, ktoré budú bezprostredne nasledovať“ (*Príhovor účastníkom kurzu o manželskom procese*, 25. februára 2017). A tak som navrhol vytvoriť dokument, ktorý tu predkladám a za ktorý som vďačný. Člení sa na tri fázy: príprava na manželstvo (vzdialená, blízka a bezprostredná); slávenie sobáša; sprevádzanie v prvých rokoch manželského života. Ako uvidíte, je to dôležitý úsek cesty, ktorým treba prejsť spolu s manželmi v ich živote aj po sobáši, najmä ak by prechádzali krízami alebo okamihmi znechutenia. Takýmto spôsobom sa budeme usilovať o vernosť Cirkvi, ktorá je matka, učiteľka a spoločníčka na ceste a stojí nám vždy po boku.

Je mojím vrúcnyim želaním, aby po tomto prvom dokumente čo najskôr nasledoval ďalší, v ktorom sa stanovujú konkrétne pastoračné spôsoby a možné itineráre sprevádzania, špecificky venované párom, ktoré zakúsili zlyhanie svojho manželstva a žijú v novom zväzku alebo sa znova civilne zosobášili. Cirkev totiž chce zostať nablízku týmto párom a prejsť aj s nimi *via caritatis* (porov. *Amoris laetitia*, 306), aby sa necítili opustené a mali v komunitách na dosah bratské miesta prijatia, pomoci pri rozlišovaní a spoluúčasti.

Tento prvý dokument, ktorý sa vám predkladá, je darom a je aj úlohou. Darom, pretože všetkým dáva k dispozícii hojný a stimulujúci materiál, ovocie reflexie a pastoračných skúseností z rôznych diecéz a eparchií sveta.

A je aj úlohou, pretože nejde o „magické formuly“, ktoré by fungovali automaticky. Je to odev, ktorý treba „ušiť na mieru“ pre ľudí, ktorí ho budú nosiť. Ide o orientáciu, ktorá si vyžaduje prijatie, prispôbenie a uvedenie do praxe v konkrétnych spoločenských, kultúrnych a cirkevných situáciách, v akých sa každá partikulárna Cirkev nachádza a žije. Preto vyzývam pastierov Cirkvi a ich spolupracovníkov, aby boli chápaní, horliví a tvoriví, a tak urobili účinným toto nevyhnutné životné dielo formácie, ohlasovania a sprevádzania rodín, ktoré od nás vyžaduje Duch Svätý, aby sme ho uskutočňovali v prítomnej chvíli.

„Nezanedbal som zvestovať vám všetko užitočné a učil som vás...“ (Sk 20, 20). Pozývam všetkých, ktorí pracujú v pastorácii rodín, aby si osvojili slová apoštola Pavla a neznechucovali sa pri plnení úlohy, ktorá sa môže zdať ťažká, náročná, alebo priam presahujúca vlastné možnosti. Odvahu! Urobme prvé kroky! Iniciujme procesy obnovy pastorácie! Vložme rozum a srdce do služby budúcim rodinám a uisťujem vás, že Pán nás bude podporovať, dá nám múdrosť a silu, dá všetkým rásť v nadšení, a najmä nám dá zakúsiť „sladkú a potešujúcu radosť z evanjelizácie“ (*Evan-gelii gaudium* 9), keď budeme ohlasovať novým generáciám evanjelium rodiny.

František

Slovo na úvod

Návrh Svätého Otca Františka zaviesť „manželský katechumenát“

1. Svätý Otec František pri rôznych príležitostiach vyjadril starosť, aby sa v Cirkvi lepšie a dôkladnejšie uskutočňovala príprava mladých párov na manželstvo. Trval na potrebe pomerne širokého itinerára, inšpirovaného krstným katechumenátom, ktorý by im umožnil uvedomelejšie prežívať sviatosť manželstva, vychádzajúc zo skúsenosti viery a stretnutia s Ježišom Kristom.¹

2. Prítomný dokument preberá to, čo je už na túto tému obsiahnuté v dokumente vtedajšej Pápežskej rady pre rodinu,² chce dať odpoveď na starosť Svätého Otca a pomôcť partikulárnym cirkvám uvažovať alebo premyslieť svoje itineráre prípravy na sviatosť manželstva a na sprevádzanie počas prvých rokov manželského života. Tieto „pastoračné usmernenia“ sa preto nemajú chápať ako štruktúrovaný a kompletný „predmanželský kurz“ čo do formy a obsahu, pripravený na použitie v bežnej pastorácii. Cieľom

---

1 „Cítim potrebu znova zdôrazniť nutnosť zaviesť „nový katechumenát“ v príprave na manželstvo ako pastoračnú voľbu pre celú Cirkev. Podľa želaní otcov poslednej riadnej synody je naliehavé konkrétne uskutočniť to, čo už predkladá *Familiaris consortio* (66), že totiž tak ako je katechumenát pri krste dospelých súčasťou sviatostného procesu, nech sa aj príprava na manželstvo stane súčasťou celého postupu pri sviatosti manželstva, aby sa zabránilo množeniu vyhlásení nulity alebo nekonzistencie manželstiev“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 21. januára 2017; porov. aj *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 29. januára 2018; *Amoris laetitia*, 205 – 211).

2 Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 13. mája 1996.

je poukázať na niektoré všeobecné princípy a predložiť súhrnný konkrétny návrh, ktorý by mala každá miestna cirkev vziať do úvahy pri vypracovaní vlastného katechumenátneho itinerára pre manželský život, odpovedajúc tvorivým spôsobom na výzvu pápeža.³

3. Aktuálna situácia si vyžaduje obnovené pastoračné zaangažovanie posilniť prípravu na sviatosť manželstva v diecézach/eparchiách a vo farnostiach na všetkých kontinentoch. Vo všeobecnosti čoraz menší počet osôb, ktoré sa sobášia, ale aj, a to predovšetkým, krátke trvanie manželstiev, aj sviatosťných, rovnako aj problém platnosti cirkevných sobášov, sú naliehavou výzvou, týkajúcou sa realizácie a šťastia toľkých veriacich laikov na svete. Zdrojom mnohých ťažkostí, v akých sa nachádzajú rodiny, je zjavná krehkosť manželstva, spôsobená radom faktorov ako je hedonistická mentalita, ktorá skresľuje hĺbku ľudskej sexuality, egocentrizmus, ktorý sťažuje vziať na seba záväzky manželského života, obmedzené chápanie daru sviatosti manželstva, významu manželskej lásky a skutočnosti, že je autentickým povoláním, a teda odpoveďou na Božie volanie pre muža a ženu, ktorí sa rozhodnú zosobášiť a podobne. Starostlivosť, akú matka Cirkev pociťuje voči svojim deťom, ktoré veľmi potrebujú pomoc a sprevádzanie, má podnecovať k tomu, aby sme vkladali nové energie v prospech manželov tak, „aby sa ich skúsenosť lásky mohla stať sviatosťou, účinným znakom spásy“.⁴

---

3 „Bude úlohou jednotlivých spoločenstiev vypracovať praktickejšie a účinnejšie návrhy, ktoré budú zohľadňovať učenie Cirkvi, ako aj miestne potreby a výzvy“ (*Amoris laetitia*, 199).

4 František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej rotý*, 21. januára 2017.

I.

Všeobecné pojmy

Prečo katechumenát

4. Myšlienka vytvoriť *katechumenátne itineráre pre život v manželstve* nie je v cirkevnej reflexii nová.⁵ Po dvoch synodách o rodine v rokoch 2014 a 2015 ju pápež František viackrát predložil vo svojom riadnom magistériu a postupne sa sformovala v jeho pastoračnej reflexii; vyznačila nové línie sprevádzania v príprave na manželstvo.⁶

5. Podľa spoločného presvedčenia otcov v starobylej Cirkvi mala sláveniu sviatosti predchádzať jasná kresťanská orientácia života. „Najprv sa treba stať Pánovými učeníkmi, až potom možno niekoho pripustiť k svätému krstu,“ hovorí svätý Bazil.⁷ Bezpečné znaky novej orientácie života boli viera a obrátenie. Starobylý katechumenát

---

5 Výraz sa objavuje v mnohých štúdiách na túto tému, medzi nimi F. Coudreau, in *Verkündigung und Glaube. Fest für F. X. Arnold*, Freiburg 1958 a B. Häring, *Sociologia della famiglia*, Roma 1962. Počnúc šesťdesiatymi rokmi niektoré konferencie biskupov to predkladajú v národných a regionálnych dokumentoch. Okrem toho apoštolská exhortácia *Familiaris consortio* počnúc analógiou s krstným katechumenátom už načrtáva etapy itinerára prípravy na manželstvo: vzdialenú, blízku, bezprostrednú a následné sprevádzanie manželov (porov. 66).

6 „Želám si odporučiť zaangažovanie sa za manželský katechumenát, chápaný ako nevyhnutný itinerár pre mladé manželské páry, zameraný na pomoc naučiť ich znova prežívať kresťanské povedomie s podporou milosti dvoch sviatostí, krstu a manželstva. Ako som to zdôraznil po iné razy, katechumenát je svojim spôsobom unikátny, to jest zakorenený v krste, a zároveň si v živote vyžaduje permanentný charakter, keďže ide o permanentnú milosť sviatosti manželstva“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 29. januára 2018).

7 Bazil z Cézarey, *De baptismo* I, 1.

bol totiž čas, v ktorom sa formovali kandidáti na krst – živil ich vieru a povzbudzoval na obrátenie. Viera otvárala srdce a myseľ Bohu a dielu spásy Ježiša Krista, konverzia mala upraviť správanie, návyky, životnú prax nezlučiteľnú s novou kresťanskou existenciou, ktorú sa katechumeni chystali prijať.

Analogicky s tým, čo sa dialo v starobylej Cirkvi vzhľadom na krst, formácia vo viere a sprevádzanie v nadobúdaní kresťanského životného štýlu by dnes v špecifickom zameraní na páry boli veľkou pomocou pre slávenie sviatosti manželstva.⁸ Katechumenát totiž môže v každom období inšpirovať na nové cesty obnovy vo viere, pretože predkladá spôsob sprevádzania ľudí – pedagogický, postupný, ritualizovaný –, ktorý si vždy zachováva svoju účinnosť. Manželský katechumenát vo svojej špecifickosti nechce byť len čírou katechézou ani odovzdávať učenie. Má zámer nechať zaznieť v manželoch tajomstvo sviatostnej milosti, ktorá im patrí z moci sviatosti: pomôcť im prežívať Kristovu prítomnosť s nimi a uprostred nich.⁹ Preto je potrebné u tých, ktorí majú úmysel zosobášiť sa, nezostať len pri intelektuálnej, teoretickej a všeobecnej formácii, pri takzvanej náboženskej gramotnosti. Je potrebné prejsť s nimi cestu, ktorá by ich viedla k stretnutiu s Kristom alebo k prehĺbeniu tohto vzťahu, a autenticky

---

8 „Je potrebné [...] urobiť čoraz účinnejšími itineráre prípravy na sviatosť manželstva, aby sa u snúbencov dosiahol nielen ľudský rast, ale predovšetkým rast vo viere. Základným cieľom stretnutí je pomôcť snúbencom postupne sa začleniť do Kristovho tajomstva v Cirkvi a s Cirkvou. Zahŕňa postupné dozrievanie vo viere cez ohlasovanie Božieho slova, prílnutie ku Kristovi a jeho veľkodušné nasledovanie“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 21. januára 2017).

9 „Boh, ktorý snúbencov povolal ‚do‘ manželstva, naďalej ich povoláva ‚v‘ manželstve“ (*Familiaris consortio*, 51).

rozlíšiť svoje povolanie k manželstvu, či na osobnej alebo spoločnej úrovni.¹⁰

Kto je zodpovedný za túto úlohu

6. Vypracovať itinerár na prípravu na manželstvo katechumenátneho typu a konkrétne sprevádzanie snúbencov počas tejto cesty je úlohou celého cirkevného spoločenstva vo vzájomnom spojení kňazov, kresťanských manželov, reholníkov a pastoračných pracovníkov, ktorí by mali spolupracovať v zhode so svojím biskupom. Manželstvo nie je len spoločenskou záležitosťou, ale pre kresťanov je aj „cirkevnou“ skutočnosťou. A teda celá Cirkev ako Kristovo telo berie na seba zodpovednosť a pociťuje potrebu dať sa do služby budúcim rodinám.¹¹

7. Presvedčenie, z ktorého možno vychádzať, či už pre páry, ktoré sa pripravujú na sobáš, alebo pre pastoračných pracovníkov, ktorí ich sprevádzajú, je, že manželstvo nie je akýmsi prístavom: je to povolanie, je to cesta svätosti, ktorá zahŕňa celý život osôb.¹² Okrem toho z moci svojej

---

10 „Nejde o to, aby sme im podali celý katechizmus alebo ich presýtili mnohými témami. Aj v tomto prípade totiž platí, že nie veľa poznania nasycuje a uspokojuje dušu, ale vnútorné precítenie a vychutnanie vecí. Ide viac o kvalitu než o kvantitu a spolu s obnoveným hlásaním *kerygmy* treba dať prednosť tým obsahom, ktoré – keď sa odovzdávajú príťažlivým a srdečným spôsobom – pomôžu im zaangażovať sa v celom priebehu života s veľkorysťou a vnútornou slobodou“ (*Amoris laetitia*, 207).

11 „Pozývam kresťanské spoločenstvá, aby sa zapojili do prípravy snúbencov na manželstvo, čo je cirkevné poslanie. Oni totiž môžu prispieť k obnove samotnej štruktúry celého tela Cirkvi“ (*Amoris laetitia*, 207).

12 „Aby snúbenci svadbu nevideli ako ukončenie cesty, ale aby manželstvo prijali ako povolanie, ktoré ich posúva vpred, so silným a realistickým rozhodnutím zdolávať spolu všetky skúšky a ťažké okamihy“ (*Amoris laetitia*, 211).

účasti na Kristovom prorockom a kráľovskom kňazstve aj veriaci laici prijímajú vo sviatosti manželstva špecifické cirkevné poslanie, na ktoré potrebujú prípravu a sprevádzanie.¹³ Ako sa teda Cirkev usiluje čo najlepšie pripraviť kňazov a rehoľníkov na prežívanie svojho povolania a poslania počas dlhých rokov formácie, rovnako je úlohou Cirkvi primerane pripraviť veriacich laikov, ktorí sa cítia povolaní prijať povolanie do manželstva a zotrvať v ňom celý život, uskutočňujúc poslanie, ktoré je im vlastné.¹⁴ Sviatosť posvätenia kňazstva, rehoľné zasvätenie a sviatosť manželstva si zaslúžia bez rozdielu rovnakú starostlivosť, pretože Pán povoláva rovnako intenzívne a s rovnakou láskou mužov a ženy na jedno či druhé povolanie.

8. Na účinné uskutočnenie obnovenej pastorácie manželského života je teda nevyhnutné, aby tak sprevádzajúce manželské páry, ako aj kňazi už od svojej formácie v seminári, rehoľníci a zasvätení boli primerane formovaní a pripravení na vzájomnú komplementárnosť a cirkevnú spoluzodpovednosť.¹⁵ Toto prirodzené spojenie v apoštoláte medzi manželmi a celibátnymi zasvätenými bolo prítomné v živote Cirkvi už od jej začiatku, ako na to poukazuje príklad svätého Pavla, ktorému stojí po boku pri evanjelizácii Akvila a Priska,¹⁶ a aj teraz sa znova objavuje a naplno

---

13 „Manželia v sile sviatosti dostávajú vlastné a osobitné poslanie, aby mohli zobrazovať – od najjednoduchších, obyčajných vecí – tú lásku, ktorou Kristus miluje svoju Cirkev a neustále darúva svoj život za ňu“ (*Amoris laetitia*, 121).

14 „Nemožno označiť za ‚prípravu na manželstvo‘ tri alebo štyri prednášky vo farnosti. Príprava musí byť zrelá a chce čas. Nie je to formálny úkon, je to sviatosť. A pripraviť sa naň treba skutočným katechumenátom“ (František, *Katechéza o prikázaniach, 11/A: Nezosmilníš*, 24. októbra 2018).

15 Porov. *Amoris laetitia*, 203; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1632.

16 Porov. *Sk* 18, 1 – 3; 18, 18, 19; 18, 26; *Rim* 16, 3 – 5; *1 Kor* 16, 19.

sa prežíva vo farnostiach a na diecéznej úrovni, pretože rôznosť štýlu a jazyka, rôznosť chariziem a duchovných darov vlastných každému povolaniu a životnému stavu je veľkým obohatením v odovzdávaní viery mladým párom v ich iniciácii manželského života.

9. Tí, čo sú zodpovední za pastoračnú činnosť – farári, rehoľníci, biskupi – splňajú dôležitú úlohu animácie a koordinácie.¹⁷ Kňazi, zvlášť farári, keďže sú bežne prví, ktorí prijímajú žiadosť mladých o cirkevný sobáš, majú veľkú zodpovednosť za to, aby ich prijali, povzbudili a usmernili; aby hneď na začiatku poukázali na hlboký náboženský rozmer obsiahnutý v kresťanskom manželstve, oveľa vznešenejší ako je jednoduchý „civilný obrad“ alebo „obyčajný zvyk“.¹⁸

10. Popri kňazoch a rehoľníkoch zohrávajú primárnu úlohu manželské páry. Príprava párov na manželstvo je skutočným a pravým evanjelizačným dielom¹⁹ a veriaci

---

17 „Vám, farári, nevyhnutní spolupracovníci biskupa, je osobitne zvereny tento katechumenát. Povzbudzujem vás, aby ste ho uskutočňovali napriek ťažkostiam, s akými sa môžete stretnúť“ (František, *Príhovor k účastníkom kurzu o manželskom procese*, 25. februára 2017).

18 „Kňazi, najmä farári, sa ako prví zhovárajú s mladými, ktorí si želajú utvoriť rodinu a sviatostne sa zosobášiť. Sprevádzanie zo strany vysväteného služobníka pomôže budúcim manželom pochopiť, že manželstvo muža a ženy je znakom snubného spojenia Krista s Cirkvou, že krok, ktorý sa chystajú urobiť, má hlboký význam“ (František, *Príhovor k účastníkom diecézneho formačného kurzu o manželstve pod záštitou tribunálu Rímskej róty*, 27. septembra 2018).

19 Dnes viac než kedykoľvek predtým je táto príprava skutočnou príležitosťou na evanjelizáciu dospelých a často aj tých takzvaných vzdialených. Je totiž veľa mladých, pre ktorých je blížiaci sa sobáš príležitosťou znova sa stretnúť s vierou, ktorú už dlhý čas odsúvali na okraj svojho života; okrem toho sa nachádzajú v osobitnom momente, často charakterizovanom ochotou revidovať a zmeniť orientáciu existencie. Môže teda byť priaznivým časom na obnovu svojho stretnutia s osobou Ježiša Krista, s posolstvom evanjelia a s učením

laici, zvlášť manželia, sú povolání rovnako ako rehoľníci a vysvätení slušobníci mať účasť na evanjelizačnom poslaní Cirkvi: sú pastoračným subjektom.²⁰ Na základe svojich špecifických skúseností prispieť do procesu sprevádzania pred manželstvom aj počas manželstva ako svedkovia a sprievodcovia manželských párov vzhľadom na mnohé aspekty manželského života (citové, sexuálne, komunikačné, duchovné) a rodinného života (úlohy v rámci starostlivosti, otvorenosť voči životu, vzájomné darovanie sa, výchova detí, podpora v každodenných námahách, v ťažkostiach a v chorobe). Manželia, ktorí sa dajú k dispozícii na túto vzácnu službu sprevádzania, čerpajú z nej sami veľké dobrodenia. Keď sa totiž niekto spoločne zaangažuje v pastoračii a iným ohlasuje „evanjelium manželstva“, stáva sa to faktorom veľkej duchovnej jednoty a osobného i spoločného obohatenia. Treba sa však vyhnúť riziku, aby laici a najmä manželia pri uskutočňovaní takéhoto cirkevného protagonizmu nahrádzali kňaza tým, že by preberali úlohy a funkcie, ktoré im nepatria. A zasa kňazi a rehoľníci nech dbajú o to, aby neredukovali prítomnosť laikov na jednoduchých svedkov, pretože im patrí priestor účinnej spoluzodpovednosti. Nech sa teda kňazi a rehoľníci usilujú o postoj trvalého počúvania a overovania si cesty spolu s manželskými pármami, ktoré s nimi spolupracujú a ktoré sami osobne prežívajú rodinný rozmer. Majú sa vyhnúť tomu, aby manželia boli jedinými aktérmi, alebo naopak,

---

Cirkvi“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 21. januára 2017).

20 „Svätí kresťanskí manželia [...] sú dielom Ducha Svätého, ktorý je vždy protagonistom poslania, a sú už prítomní v našich územných komunitách. [...] Myslíme na pastoračnú prácu v katechumenáte pred sobášom a po sobáši. Práve tieto manželské páry to majú robiť a posúvať dopredu“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 25. januára 2020).

aby kládli na manželov prílišné požiadavky alebo na nich delegovali veľa vecí na úkor ich vlastnej rodiny.

Za obnovenú pastoráciu manželského života

11. Obnova pastorácie, ako si ju želal pápež František od začiatku svojho pontifikátu²¹, sa musí týkať aj pastorácie manželského života. V tejto oblasti možno cestu obnovy naznačiť vychádzajúc z troch špecifických pomenovaní: prierezovosť, synodálnosť a kontinuita.

12. „Prierezovosť“ znamená, že pastorácia manželského života sa neobmedzuje na úzky program „stretnutí snúbencov“, ale „prechádza naprieč“ mnohými inými pastoračnými sférami a vždy ich berie do úvahy. Takýmto spôsobom sa možno vyhnúť istému rozdeleniu pastorácie na „oddelené uzavreté priestory“, ktoré umenšujú jej účinnosť. Pastorácia detí, pastorácia mladých a pastorácia rodiny však musia kráčať spolu, v synergii. Musia si navzájom poznať pastoračné programy a ciele, aké majú pred sebou, aby sa mohol uskutočňovať proces lineárneho rastu a postupného prehĺbenia vo viere. Farár by mal v tomto zmysle zohrávať dôležitú úlohu koordinácie, ktorú bude zdieľať s pastoračným tímom. Okrem toho by bolo veľmi osožné, ak by v týchto troch sférach bola vždy prítomná *perspektíva povolania*, ktorá zjednocuje a dáva súdržnosť ceste viery a životu osôb. Dokonca aj *sociálna pastorácia* sa integruje s rodinnou, pretože dnes nemožno oddeliť

---

21 „Pastorácia misijného charakteru si vyžaduje zanechať pohodlné pastoračné kritérium vyjadrené slovami: „Vždy sa to tak robilo“. Pozývam všetkých, aby boli odvážni a tvoriví v tejto úlohe, pri ktorej treba premyslieť ciele, štruktúry, štýl a evanjelizačné metódy svojich komunit. Stanovovanie cieľov bez primeraného spoločného hľadania prostriedkov na ich dosiahnutie je odsúdené na to, že sa stanú čírou fantáziou“ (*Evangelií gaudium*, 33).

primeranú sociálnu pastoračiu od „počúvania“ rodiny, tak ako nemožno pochopiť rodiny bez uvedomenia si, ako sú dnes ovplyvnené sociálnou skutočnosťou.

13. „Synodalita“ definuje špecifikum *modus vivendi et operandi* Cirkvi. Cirkev je spoločenstvo a konkrétne sa jej existencia uskutočňuje v spoločnom kráčaní v súradniciach všetkých pastoračných sfér a v aktívnej účasti všetkých jej členov na jej evanjelizačnom poslaní.²² Týmto synodálnym štýlom sa prežíva aj pastoračia života v manželstve, ktorú musia všetci v Cirkvi „vziať na seba“ v duchu spoluzodpovednosti, musia ju prijať vo všetkých pastoračných sférach a musí držať krok so spoločnou cestu Cirkvi v každej historickej epoche, rásť s ňou, aktualizovať sa a obnovovať sa spolu s ňou.

14. „Kontinuita“ sa vzťahuje na „nie epizodický“, ale na „dlhodobý“ – možno povedať aj na „permanentný“ charakter pastoračie manželského života. Takýmto spôsobom je tu možnosť predložiť pedagogické itineráre, ktoré by v rôznych obdobiach rastu – ľudského a rastu vo viere – sprevádzali deti a mladých pri postupnom objavovaní ich povolania: či do manželstva, ku kňazstvu alebo k rehoľnému životu. Je preto potrebné vsadiť povolanie do manželstva do cesty kresťanskej iniciácie viery už od detstva.²³

15. Vo svetle toho, čo sme teraz povedali, je potrebné vážne premyslenie spôsobu, akým sa v Cirkvi bude uskutočňovať sprevádzanie ľudského a duchovného rastu osôb. Je pravda, že v nemálo krajinách sa už v bežnom živote a aktivite farností dávno zanechala pastoračia niektorých

---

²² Medzinárodná teologická komisia, *Synodalita v živote a v poslaní Cirkvi*, 2. marca 2018, 6.

²³ *Amoris laetitia*, 206.

fáz života jednotlivcov a rodín, čo je, žiaľ, príčinou vzdialenia sa od komunity a často aj od viery: pomyslime si napríklad na rodičov po katechéze pred krstom detí alebo na deti po prvom svätom prijímaní. Práve na zaplnenie týchto „pastoračných medzier“ je vhodné myslieť na špecifické programy týkajúce sa povolania ako pokračovanie základnej katechetickej formácie a iné programy sprevádzania, aby rodičia mohli sledovať duchovný rast svojich potomkov počas detstva a dospievania a mali vedomie, že ich v takomto ciele podporuje komunita, s ktorou sa môžu podeliť o svoje úvahy a skúsenosti.²⁴

---

24 „Rodiny a mladí nemôžu byť dva paralelné sektory pastorácie v našich komunitách, ale majú kráčať v úzkom spojení, lebo veľmi často sú mladí tým, čo im dala ich rodina v období rastu. Táto perspektíva ich zjednocuje v pastorácii povolání, ktorá sa usiluje ukázať Ježišovu tvár v jej mnohorakých aspektoch“ (František, *Príhovor na stretnutí s veriacimi počas návštevy v Lorete*, 25. marca 2019).

II. Konkrétny návrh

16. Pápež František „odporučil zaviesť skutočný katechumenát pre budúcich manželov, ktorý by zahŕňal všetky etapy sviatostnej cesty: čas na prípravu na sviatosť manželstva, na jej slávenie a na bezprostredne nasledujúce roky“.²⁵ Ako už bolo povedané, je úlohou každej diecézy/eparchie vypracovať alebo premyslieť vlastný itinerár prípravy na manželstvo inšpirovaný predkrstným katechumenátom. Zrejme sa tak bude diať podľa možností a obmedzení jej geografického, kultúrneho a pastoračného kontextu, vychádzajúc z prítomnej orientácie flexibilným a tvorivým spôsobom.

Pri vypracovávaní tohto projektu treba brať do úvahy nasledovné náležitosti:

- aby trval dostatočne dlhý čas a párom umožňoval reálnu reflexiu a dozrievanie;
- aby napriek konkrétnej skúsenosti ľudskej lásky boli v centre prípravy na manželstvo viera a stretnutie s Kristom;
- aby bol rozčlenený do etáp, ktoré sa podľa možností a potreby budú vyznačovať prechodovými obradmi, slávenými v rámci komunity;
- aby zahŕňal všetky tieto prvky (bez toho, aby niektorý z nich vylúčil): formáciu, reflexiu, konfrontáciu, dialóg, liturgiu, spoločenstvo, modlitbu, slávenie.

Je však dôležité podotknúť, že aj keď nejaká diecéza/eparchia vytvorí svoj itinerár prípravy na manželstvo, tento „pastoračný nástroj“ nebude možné jednoducho

---

²⁵ František, *Príhovor účastníkom kurzu o manželskom procese*, 25. februára 2017.

„nariadiť“ ako jediný spôsob prípravy na manželstvo, ale má sa používať múdro a so zdravým rozumom vo vedomí, že nastanú prípady, v ktorých sa nebude môcť alebo smieť sledovať manželský katechumenát, ale budú sa musieť hľadať iné spôsoby a iné formy prípravy na sobáš.

Možné spôsoby

17. Keď si diecéza/eparchia vypracuje svoj katechumenátny itinerár pre manželský život, bude vhodné, aby ho v určitom experimentálnom čase odskúšala cez „pilotný projekt“, ktorý spočiatku uvedie do všetkých alebo len do niektorých farností (podľa pastoračnej reality). Následne po tomto prvom experimentovaní bude potrebné zozbierať názory a hodnotenia, či už od pastoračných pracovníkov, alebo od párov, ktoré sa na ňom zúčastnili, spolu uvažovať o silných i slabých stránkach a podľa toho vykonať potrebné úpravy.

18. Vzhľadom na pluralitu osobných situácií diecéza/eparchia by sa mohla postarať o spoločnú formu katechumenátneho itinerára zhodnotiac, ako potom personalizovať jeho priebeh podľa párov. Podstatná bude pastoračná kreativita rovnako ako flexibilita vzhľadom na konkrétnu situáciu jednotlivých párov: náboženská prax, sociálne a ekonomické motivácie, vek, spolužitie, prítomnosť detí a iné faktory spojené s rozhodnutím zosobášiť sa.

19. Obrad kresťanskej iniciácie pre dospelých môže tvoriť všeobecný rámec, ktorým sa dá inšpirovať. Osobitne dôležité bude zdôrazniť to, čo predchádza a nasleduje po katechumenáte (prvá evanjelizácia a mystagógia); docieľiť, aby sa prechod od jedného obdobia do druhého jasne rozlíšil, mal svoje symboly a obrady (tam, kde nie je na

prekážku z kultúrnych dôvodov); aby tam bol priamy súvis s ostatnými sviatosťami (krstom, eucharistiou, sviatosťou birmovania) a manželstvom. Všetko toto s vedomím, že pedagogika viery zahŕňa osobné stretnutie s Kristom, obrátenie srdca, praktický život a skúsenosť Ducha v cirkevnom spoločenstve.

20. Potrebné je, aby všetci tí, čo sprevádzajú – manželské páry, kňazi a pastorační pracovníci vo všeobecnosti – mali formáciu a spôsob sprevádzania vhodný pre katechumenát. Ako sme už naznačili, nejde natolko o odovzdanie pojmov alebo nadobudnutie vedomostí, ako skôr o sprevádzanie, byť nablízku párom na ceste, ktorú majú prejsť spolu. Manželský katechumenát nie je prípravou na „skúšku, ktorú treba zložiť“, ale na „život, ktorý treba žiť“. Vzhľadom na tento cieľ je prvoradá formácia a neustále prispôsobovanie kňazov a rehoľníkov súčasnej realite, lebo často používajú jazyk „vzdialený“ od konkrétnej skutočnosti rodín. Spôsob, akým podávajú obsah, je pre ne nepochopiteľný a príliš abstraktný. To isté možno povedať o všeobecnom „tóne“, aký sa používa v katechumenáte, ktorý by nemal mať „moralistické poznačenie“. Mal by byť skôr konštruktívny, presvedčivý, povzbudzujúci a celý zameraný na dobro a krásu, akú je možné prežívať v manželstve. Napokon úplnosť, presnosť obsahu a štýl sprevádzania musia smerovať k tomu, aby zdôraznili hodnotu každej ľudskej osoby a zároveň dôstojnosť a hodnotu povolania, ku ktorému ju Boh volá; majú byť vždy zasadené do konkrétnej reality. Táto starostlivá voľba spôsobu je dnes osobitne dôležitá vzhľadom na skutočnosť, že mnohí snúbenci žijú v zložitej situácii spolužitia, v akej sa im ťažko chápe sviatosťný význam voľby, ktorú sa chystajú uskutočniť, ako aj „obrátienia“, ktoré takéto rozhodnutie so sebou prináša, hoci tušia, aký je rozdiel medzi „najväčším tajomstvom

sviatosti“ a obyčajným spolužitím. Bude tu preto potrebná postupnosť, prijatie a podpora, ale aj svedectvo iných kresťanských manželov, ktorí súhlasia, že „budú prítomní“ na tejto ceste. Preto je dôležité, aby sa v komunitách dal väčší priestor aktívnej prítomnosti manželov z ich pozície a mohli sa stať aktérmi manželskej pastorácie nielen ako veriaci jednotlivci. Zveladia sa tak „zosobnené“ skúsenosti v podskupinách práce, načúvania a prípravy – ak je potrebné aj s niektorým párom oddelene – aby sprevádzajúci manželia mohli sledovať páry zblízka a pomôcť vytvoriť atmosféru priateľstva a dôvery. Nech sa na to použije aj domáce prostredie, aby sa cítili prijatí a v pohode.

21. Tím sprevádzajúcich, ktorý vedie program, môže byť zložený z niekoľkých manželských párov s podporou kňaza a ďalších odborníkov na pastoráciu rodín, ako aj rehoľníkov a rehoľníčok. Možné je zahrnúť aj odlúčených ľudí, ktorí zostali verní sviatosti, ak môžu ponúknuť svoje stále konštruktívne svedectvo a skúsenosť z prežívania povolania a ukázať tak tvár prijímajúcej Cirkvi, ktorá je plne zasaďená v realite a stavia sa po boku všetkých. Potrebné je venovať pozornosť tomu, aby touto zodpovednosťou nebol poverený len jeden pár, ale viaceré páry podľa možnosti rôzneho veku, a aby sa nepoveroval ten istý tím veľa rokov, ale včas sa zariadila vhodná výmena. Potrebná je aj spolupráca medzi farnosťami a pastoračnými oblasťami, aby sa podporila rozmanitosť programu a všetci mali možnosť získať formáciu.

22. Niektoré zložité témy týkajúce sa manželskej sexuality alebo otvorenosti životu (ako napríklad zodpovedné rodičovstvo, umelé oplodnenie, prenatalná diagnostika a iné bioetické otázky) sú pre páry silnými etickými, vzťahovými a duchovnými problémami. Vyžadujú si preto špecifickú

formáciu a jasnosť pojmov. Tým viac, že niektoré spôsoby podávania týchto tém predstavujú problematické morálne aspekty. Sami sprevádzajúci nie sú vždy schopní čeliť takýmto otázkam, ktoré sú však veľmi rozšírené. Zapojenie skúsenejších osôb je v takýchto prípadoch viac než vhodné.²⁶

23. V priebehu itinerára majú obrady funkciu potvrdiť záver jednej etapy a začiatok nasledujúcej, pričom môžu byť vhodným miestom slobodne prejavíť vôľu pokračovať v itinerári, sledujúc postupné prehĺbovanie cesty. Obrad okrem toho znamená vzájomné prenikanie rastu viery a rastu lásky snúbencov. Medzi obrady, ktoré treba brať do úvahy, prv než sa pristúpi k skutočnému a vlastnému obradu sviatosti manželstva, môžu patriť tieto: odovzdanie Svätého písma párom, predstavenie snúbencov komunitě, požehnanie snubných prsteňov, odovzdanie „modlitby páru“, ktorý ich bude sprevádzať na ich ceste. Ich vhodnosť sa zväži na základe miestnej cirkevnej reality. Každý z týchto obradov môže sprevádzať duchovná obnova ako príležitosť na rozlišovanie a rozhodnutie, či pokračovať alebo nie v ďalšej etape, v duchovnom dialógu s tímom sprevádzajúcich. V prvých rokoch manželského života by sa zasa mohlo navrhnúť vytvoriť si akýsi „rodinný oltár“, to jest miesto v dome, kde sa manželia a deti zhromažďujú na modlitbu.

Fázy a etapy

24. Z pohľadu dlhodobej pastoračnej perspektívy by bolo dobré, aby vlastnému katechumenátnemu itineráru predchádzala predkatechumenátna fáza. V praxi by sa zhodovala s dlhým obdobím „vzdialenej prípravy“ na manželstvo, ktorá sa začína už v detstve. Katechumenátnu fázu vo

---

²⁶ Porov. *Amoris laetitia*, 204.

vlastnom zmysle tvoria tri odlišené etapy: blízka príprava, bezprostredná príprava a sprevádzanie v prvých rokoch manželského života. Medzi predkatechumenátnou fázou a fázou vo vlastnom zmysle katechumenátnou možno vytvoriť prechodnú fázu, v ktorej sa prijímajú kandidáti a môže sa zakončiť obradom vstupu do manželského katechumenátu. Keď schematicky zhrnieme vysvetlenie, ktoré bude nasledovať, postupnosť rôznych fáz a etáp s niektorými obradmi a duchovnými obnovami, ktoré by ohraničovali jednotlivé prechodné fázy, by mohla byť takáto:

A/ Predkatechumenátna fáza: vzdialená príprava

- Pastорácia detí
- Pastорácia mládeže

B/ Prechodná fáza (niekoľko týždňov): čas prijatia kandidátov

- Obrad vstupu do katechumenátu (na záver fázy prijatia)

C/ Katechumenátna fáza

- Prvá etapa: blízka príprava (približne jeden rok);
Obrad zásnub (na záver blízkej prípravy);
Krátka duchovná obnova na vstup do bezprostrednej prípravy;
- Druhá etapa: bezprostredná príprava
(niekoľko mesiacov);
Krátka duchovná obnova na prípravu na sobáš
(niekoľko dní pred jeho slávením);
- Tretia etapa: prvé roky manželského života (2 – 3 roky);

Dve spresnenia

25. Pastoračná skúsenosť vo väčšine sveta dnes poukazuje na trvalé a veľmi rozšírené „nové otázky“ pri príprave na

sviatostné manželstvo zo strany partnerov, ktorí už spolu žijú, sú civilne zosobášení a majú deti. Tieto otázky nemôže Cirkev obchádzať ani splošťovať v programoch pre tých, čo prešli aspoň minimálnou cestou viery; vyžadujú si skôr personalizované formy sprevádzania v malých skupinkách, zameraných na osobné alebo spoločné dozrievanie pre kresťanské manželstvo. Má sa tak diať znovuobjavením viery vychádzajúc z krstu a postupného pochopenia významu obrady a sviatosti manželstva. Pre takéto páry by partikulárne cirkvi mohli zvážiť katechumenátne programy mimo evolutívnej pastorácie mládeže a zasnúbenia – ako je napríklad navrhovaná v tomto dokumente –, ktoré hoci by viedli k rovnakému povolaniu a sviatostnému povedomiu, vychádzali by z ich konkrétnej životnej skúsenosti. Vytvoril by sa tak nový návrh v snahe odpovedať na požiadavky súčasnej reality rodín, odlišnej od tej, ktorá prevažovala v minulých desaťročiach, ale v ktorej je stále skrytá túžba priblížiť sa k Cirkvi a k „veľkému tajomstvu“ manželstva.

26. V opise, ktorý nasleduje, itinerár predkladá niektoré „obradý“. Je dobré venovať pozornosť tomu, ako sa uskutočňujú tieto obrady, a predovšetkým ako sa vnímajú. Hoci totiž prijatie zo strany manželov, ktorí sa zúčastňujú na formačnom programe, je vo všeobecnosti veľmi pozitívne, skúsenosť ukázala aj to, že sú tu možné riziká, zvlášť v niektorých krajinách, v ktorých je kultúra a mentalita osobitne citlivá na gestá obradov a ich spoločenskú dôležitosť. Bolo totiž možné stretnúť sa s tým, že prehnané verejné „exponovanie“ snúbencov s účasťou rodín a celej farskej komunity na rôznych obradoch katechumenátneho itinerára vyvolalo falošné očakávanie a nevhodný psychologický tlak na snúbencov. Jasné je, že všetko toto by mohlo u snúbencov negatívne ovplyvniť proces rozlišovania

a obmedzovať im slobodu, a tak vytvoriť predpoklady pre nulitné slávenie sviatosti manželstva. Odporúča sa preto nutná rozvážnosť a starostlivé zváženie, ako navrhnúť tieto obrady, a to podľa sociálneho kontextu, v akom sa pôsobí. V niektorých prípadoch možno dať napríklad prednosť takým obradom, ktoré sa uskutočnia len v rámci skupiny snúbencov sledujúcich itinerár, bez zaangažovania rodín alebo iných osôb. V ďalších prípadoch je lepšie vyhnúť sa úplne všetkému.

A/ Predkatechumenátna fáza: vzdialená príprava

27. Vzdialená príprava predchádza pravý a vlastný katechumenátny itinerár. Už od detstva smeruje k „príprave pôdy“, do ktorej môžu padnúť semienka budúceho povolania pre život v manželstve. „Pôda“ je dobre pripravená vtedy, ak sa do detí vštepuje úcta ku každej autentickej ľudskej hodnote, ak sa pestuje úcta k sebe a k druhým, ak sa učia ovládať aj v maličkostiach, usmerňovať svoje sklony, mať v sebe úctu voči osobám opačného pohlavia a uvedomovať si dôstojnosť každej ľudskej osoby vo všeobecnosti.²⁷

---

27 „Vzdialená príprava sa začína už v detstve, a to múdrou rodinnou výchovou, ktorá vedie deti k tomu, aby objavovali seba samých ako ľudí obdarených bohatými a zložitými duševnými danosťami, ako aj jedinečným darom osobnosti so silnými i slabými stránkami. Je to obdobie, v ktorom treba položiť základy pre úctu ku každej, skutočne ľudskej hodnote, a to tak v medziosobných, ako aj v spoločenských vzťahoch. Má to totiž veľký význam pre vytváranie charakteru, pre ovládanie a správne používanie vlastných náklonností, pre utváranie si názoru na osoby druhého pohlavia a správanie voči nim a podobne [...]. Okrem toho sa zvlášť u kresťanov vyžaduje solídna duchovná a katechetická formácia, ktorá dokáže poukázať na pravé povolanie a poslanie v manželstve. [...] Na tomto základe možno postaviť v širokom rozsahu blízku prípravu“ (*Familiaris consortio*, 66); porov. aj Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, č. 22.

28. Cirkev vo svojej materinskej starostlivosti bude hľadať ten najvhodnejší spôsob, ako „vyrozprávať“ deťom plán lásky, aký má Boh s každým človekom, a že manželstvo je jeho znakom a aj v ich prípade sa prejaví ako hlas povolania. Z toho vyplýva šťastie celých generácií. V podstate sa povolanie do rodiny týka väčšiny ľudí na svete. K tomuto cieľu bude potrebné formovať už u detí zdravú kresťanskú antropológiu – zahrňajúcu prvé prvky ľudskej sexuality a teológie tela²⁸ – a rozvíjať ich krstnú identitu v perspektíve povolania, či do manželstva alebo do zasväteného života.

29. Program formácie, ktorá sa začala u detí, môže pokračovať a prehĺbovať sa u dospievajúcich a mladých, aby nedospeli k rozhodnutiu vstupovať do manželstva akoby náhodou a po dospievaní poznačenom citovými a sexuálnymi skúsenosťami bolestnými pre ich duchovný život. Takéto skúsenosti môžu spôsobiť hlboké citové zranenia, ktoré sa odrazia aj na ich sexuálnom a rodinnom živote v dospelosti. V takýchto prípadoch pastoračný tím má byť schopný ponúknuť im pomoc odborníkov, ktorí by mohli sprevádzať týchto mladých na osobnej úrovni. Okrem toho mnohí z nich pre najrozličnejšie dôvody vyplývajúce z rodinného, spoločenského alebo kultúrneho kontextu sa v dospelom veku ocitajú bez akejkoľvek prípravy na život v manželstve a takisto nikdy neuvažovali o manželstve ako o vovaní. Uspokojujú sa preto so spozúžitím. Najčastejšie sa to nestáva pre výslovnú averziu voči náboženskému rozmeru, ale z nepoznania nesmierneho bohatstva, skrytého v sviatostnej milosti kresťanského manželstva, či

---

28 Veľkou pomocou v tejto úlohe je pastoračná pomôcka, ktorú vypracovala Pápežská rada pre rodinu, *Ludská sexualita: Pravda a poslanie. Smernice pre výchovu v rodine*, 8. decembra 1995.

z iných sociálnych alebo kultúrnych dôvodov.²⁹ Preto bude dôležité pripraviť pastoračných pracovníkov, aby dokázali používať vhodný jazyk a vedeli ponúknuť Božie slovo spôsobom pochopiteľným pre mladých, zasadeným do ich reality, schopným vzbudiť v nich opravdivý záujem.

30. Mladým hrozia dve nebezpečenstvá: na jednej strane šírenie sa hedonistickej a konzumistickej mentality, ktorá ich zbavuje akéhokoľvek chápania krásneho a hlbokého významu ľudskej sexuality. Na druhej strane je to oddelovanie sexuality a manželstva „navždy“. Programy na výchovu citovosti a sexuality – v horizonte „pozitívnej a múdrej sexuálnej výchovy“ – ktorá sa predkladá deťom a mládeži „ruka v ruke ako rastú vekom“,³⁰ sa nemajú obmedzovať len na horizont lásky *tout court* (celkom krátkej), pretože toto sa v prevládajúcej kultúrnej interpretácii chápe hlavne ako romantická láska. Radšej nech sa uvedú do jasnej manželskej vízie lásky, chápanej ako vzájomné darovanie sa manželov, ako schopnosť milovať a byť milovaný, ako vzájomná výmena citu a prijatia bez kladenia podmienok, ako schopnosť tešiť sa s druhým a trpieť s ním.³¹

---

29 „Rozhodnutie pre civilné manželstvo alebo – v iných prípadoch – pre jednoduché spolužitie veľmi často nie je motivované predsudkami alebo odporom voči sviatostnému zväzku, ale kultúrnymi či podmienenými situáciami. [...] Jednoduché spolužitie si ľudia často volia kvôli všeobecnej mentalite, orientovanej proti inštitúciám a definitívnym záväzkom, ale aj kvôli čakaniu na existenčnú istotu (stabilná práca a mzda). V iných krajinách sú napokon faktické zväzky veľmi početné nielen z dôvodu odmietania hodnôt rodiny a manželstva, ale predovšetkým preto, že vstúpiť do manželstva sa pokladá za luxus – pre sociálne podmienky, takže materiálny nedostatok ľudí tlačí žiť vo faktických zväzkoch“ (*Amoris laetitia*, 294).

30 František, *Amoris laetitia*, 280, cit. *Gravissimum educationis*, 1.

31 Na manželstvo sa treba pripraviť. Vyžaduje si to vychovávať seba samých, rozvíjať najlepšie čnosti, zvlášť lásku, trpezlivosť, schopnosť viesť dialóg a slúžiť. Zahŕňa aj výchovu vzhľadom na vlastnú

Osobitne naliehavé je vytvoriť alebo posilniť pastoračné programy zamerané predovšetkým na mladých vo veku puberty a dospievania. Vzhľadom na dnešné výzvy rodina totiž nemôže a nie je schopná byť jediným miestom citovej výchovy. Potrebuje preto pomoc Cirkvi. S týmto cieľom bude dôležité zabezpečiť primeranú formáciu formátorov, ktorí sprevádzajú najmladších vo výchove sexuality a citov. Treba zaangažovať odborníkov, napríklad v súčinnosti s kresťansky inšpirovanými poradcami, alebo pastoračnými projektmi pre citovú výchovu, ktoré pozná a schváli diecéza/eparchia alebo konferencia biskupov.

31. Či ide o fázu v detstve alebo v dospievaní a ranom období mladosti, všetky sú súčasťou jediného kontinuálneho výchovného programu, ktorý sa zakladá na dvoch základných pravdách: „Prvou je, že človek je povoláný žiť v pravde a v láske; druhou je, že každý človek sa realizuje prostredníctvom úprimného sebadarovania“³² v povolání. Vysvetlenie vzťahu medzi láskou a pravdou mladým pomôže, aby sa fatalisticky nebáli meniacich sa pocitov a skúšky času.³³

32. Kurz vzdialenej prípravy by mal byť zohľadnený v každej farnosti alebo inej cirkevnej realite. Výslovne by sa

---

sexualitu, aby bola čoraz menej nástrojom na využívanie iných a čoraz viac schopnosťou plne sa darovať jednej osobe výlučným a veľkodušným spôsobom (František, *Christus vivit*, 265).

32 Ján Pavol II., *List rodinám. Gratissimam sane*, 16.

33 Len ak sa láska zakladá na pravde, môže pretrvať v čase, prekonať prchavý okamih, zostať pevnou a byť oporou na spoločnej ceste. Ak láska nemá vzťah k pravde, je podriadená meniacim sa citom a neprekoná skúšku času. Pravá láska však zjednocuje všetky prvky našej osoby a stáva sa novým svetlom k veľkému a plnému životu. Bez pravdy láska nemôže ponúknuť pevný zväzok, nedokáže preniesť ja z jeho izolovanosti ani ho vyslobodiť z prchavého okamihu, aby buďovalo život a prinášalo ovocie (František, *Lumen fidei*, 27).

mal ohlásiť v rámci pastorácie mládeže (vrátane skupín dospievajúcich) a predložiť im ho ako priaznivý čas, v ktorom je možné nechať dozrievať povolanie do manželstva.³⁴ Bolo by vhodné spustiť spoluprácu s laickými združeniami a hnutiami, aby sa v súčinnosti podieľali na pastorácii v duchu cirkevného spoločenstva.³⁵

33. Mladým veľmi pomáha sprevádzanie, ktoré sa vyznačuje blízkosťou a svedectvom. Vždy vzbudzuje u mladých záujem priame počúvanie manželov, ktorí rozprávajú svoj príbeh tak, že potvrdzujú vzájomné „áno“; alebo svedectvo snúbencov, aj tých, čo sa ešte nerozhodli zosobášiť, ktorí sa usilujú žiť svoje zasnúbenie kresťanským spôsobom ako dôležitý čas rozlišovania a overovania, vrátane tých, čo sa rozhodli pre čistotu pred manželstvom, a ktorí tým najmladším rozprávajú o motívoch svojej voľby a duchovnom ovocí, ktoré z nej vyplynulo.³⁶

34. Mladí potrebujú aj chvíle, ktoré sú zamerané na nich osobne, na každého individuálne,³⁷ aby sa im dostalo vysvetlenia ich pochybností a zmätkov, aby čelili obavám a neistotám, aby sa im pomohlo uvažovať o prípadných nezrelostiach, aby sa naučili prekonávať uzavretosť do vlastného ja a otvorili sa konkrétnej láske voči druhej osobe.³⁸

---

34 Porov. František, *Christus vivit*, 242.

35 Porov. František, *Christus vivit*, 206.

36 „Je potrebné pripomínať dôležitosť čnosti. Čistota sa medzi nimi javí ako vzácna podmienka pre úprimný rast v medziosobnej láske. Vzhľadom na túto potrebu synodálni otcovia zhodne zdôraznili požiadavku väčšieho zapojenia sa celej komunity“ (*Amoris laetitia*, 206).

37 Porov. *Lk* 4, 40: „On na každého z nich kládol ruky a uzdravoval ich.“

38 „Okrem toho je vhodné nájsť pomocou misijných rodín, pomocou rodín snúbencov a rôznych pastoračných zdrojov spôsob, ako ponúknuť vzdialenú prípravu, ktorá by umožnila, aby dozrela ich

35. Mnohí mladí nechápu úzku spojitosť, aká jestvuje medzi životom viery a citovým životom. Pestovanie pravdivej a úprimnej ľudskej lásky vopred pripravuje človeka na stretnutie s väčšou Božou láskou a uľahčuje objaviť (alebo znova objaviť) vieru. Stretnutie s Božou láskou a objavenie (alebo znovuobjavenie) viery zároveň dáva nový zmysel a hĺbku skúsenosti ľudskej lásky.³⁹ Viera sama má v sebe formu poznania, ktorá je jej vlastná, pochádza z lásky a otvára sa láske.⁴⁰ Mladí preto v tejto vzdialenej fáze potrebujú sprevádzanie v harmonickom raste, ktoré by spájalo ľudský rozmer s duchovným rozmerom lásky, najmä u tých, ktorí sa ocitajú v príprave na manželstvo s veľmi

---

láska v bohatom sprevádzaní blízkosti a svedectva. Často sú veľmi užitočné skupiny snúbencov [...] a ponuky dobrovoľných prednášok na rôzne témy, ktoré skutočne zaujímajú mladých. Nevyhnutné sú aj okamihy venované osobne jednotlivcom, pretože hlavným cieľom je pomôcť každému, aby sa naučil milovať konkrétnu osobu, s ktorou si želá zdieľať celý život. Naučiť sa milovať niekoho nie je čosi, čo možno improvizovať, ani to nemôže byť cieľom krátko trvajúceho kurzu pred slávením sviatosti manželstva. V skutočnosti sa každý pripravuje na manželstvo od narodenia. [...] Všetky pastoračné aktivity zamerané na to, aby manželom pomohli rásť v láske a žiť evanjelium v rodine, sú neoceniteľnou pomocou, aby sa ich deti pripravili na svoj budúci život v manželstve“ (*Amoris laetitia*, 208).

39 „Verná Kristova láska je svetlom pre prežívanie krásy ľudskej lásky. Náš citový rozmer je totiž povolaním k láske, ktorá sa prejavuje vo vernosti, prijatí a milosrdenstve“ (František, *Katechéza o prikázaniach, 11/B: V Kristovi nachádza plnosť naše manželské povolanie*, 31. októbra 2018).

40 „Viera pretvára celú osobu práve natoľko, nakoľko sa táto otvára láske. V tomto vzájomnom spojení viery a lásky možno poznať tú formu poznania, ktoré je vlastné viere, jeho silu presvedčenia a jeho schopnosť osvetľovať naše kroky. Viera poznáva, keďže sa spája s láskou, pretože samotná láska prináša svetlo. Porozumenie viery sa rodí vtedy, keď prijímame veľkú Božiu lásku, ktorá nás vnútorne premieňa a dáva nám nový zrak, aby sme videli realitu“ (František, *Lumen fidei*, 26).

priemernou skúsenosťou viery bez aktívnej účasti na cirkevnom živote.

36. Keď to zhrnieme, ciele vzdialenej prípravy sú: a) vychovávať deti k úcte voči sebe a voči druhým, k poznaniu svojej dôstojnosti a úcte k dôstojnosti iných; b) predstavovať deťom kresťanskú antropológiu a perspektívu povolania obsiahnutú v krste, ktorá povedie k manželstvu alebo k zasvätenému životu; c) vychovávať dospievajúcich v oblasti citovosti a sexuality vzhľadom na budúce povolanie k veľkodušnej, výlučnej a vernej láske (či v manželstve, kňazstve alebo zasvätenom živote); d) navrhnúť mladým cestu ľudského a duchovného rastu na prekonanie nezrelosti, obáv a odporu otvoríť sa vzťahom priateľstva a lásky, ktoré nebudú vlastnícke alebo narcistické, ale slobodné, veľkodušné a obetavé.

B/ Prechodná fáza: prijatie kandidátov

37. Prechodná fáza prijatia môže mať rôzne trvanie – niekoľko týždňov pre tých, ktorí už prešli cestou kresťanskej formácie, niekoľko mesiacov pre tých, ktorí si okrem počiatočného rozlišovania v čase zasnúbenia potrebujú prehĺbiť svoju krstnú identitu. Fáza prijatia sa predpokladá aj pre páry, ktoré začínajú itinerár tým, že sa neskôr pridajú k iným párom.

38. Moment prijatia sa neobmedzuje na formálne stretnutie, vzájomné predstavenie a úradné vybavenie záležitosti, ale má sa prežívať ako osobné stretnutie a vzájomné zoznámenie. Rozhodujúci bude spôsob vzťahu a prijatia zo strany pastoračného tímu. To platí rovnako u tých, čo majú za sebou obdobie vzdialenej prípravy, a teda život viery a ustálenú účasť na živote Cirkvi, ako aj u tých, ktorí

sa dostávajú do blízkosti farského spoločenstva po prvýkrát.⁴¹ V tomto druhom prípade, najmä ak ide o osoby, ktoré sú vzdialené od náboženskej praxe i čohokoľvek týkajúceho sa viery, je dôležité, aby sa moment prijatia stal ohlasovaním *kerygmy*, aby milosrdná Kristova láska tvorila autentické „duchovné miesto“, v ktorom bude pár prijatý.⁴²

39. Nielen „prvé ohlasovanie“ viery má *kerygmatický* charakter, ale je dôležité, aby sa aj sama sviatosť manželstva stala predmetom opravdivého a vlastného ohlasovania zo strany Cirkvi, najmä vzhľadom na osoby, ktoré nemali zrelú skúsenosť viery a cirkevnej angažovanosti. Potrebujú vidieť na zosobášených pároch a sami skúsiť, že život v manželstve je odpoveďou na najhlbšie očakávania ľudskej osoby v jej túžbe po vzájomnosti, spoločenstve a plodnosti, fyzickej aj duchovnej.⁴³ Bude tu preto úsilie, aby katechetický návrh poukázal na manželskú a rodinnú povahu lásky a na všetky jej osobitné charakteristiky: úplnosť, komplementárnosť, jedinečnosť, definitívnosť, vernosť, plodnosť, verejný charakter. „Evanjeliové ohlasovanie“ na tému manželstva ukáže, že sú to charakteristiky, ktoré pramenia z vnútorného dynamizmu ľudskej lásky.

---

41 „Spolupracovníci a zodpovední [...] keďže sú vychovávatelia, musia mať aj schopnosť prijať snúbencov, akýkoľvek je ich spoločensko-kultúrny pôvod, ich intelektuálna formácia a ich konkrétne schopnosti“ (Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva* 43).

42 „Na pery katechéty sa neustále vracia prvé ohlasovanie: „Ježiš Kristus Ťa miluje, obetoval svoj život, aby Ťa zachránil, a teraz žije po tvojom boku každý deň, aby Ťa osvietil, posilnil a oslobodil.“ [...] Celá kresťanská formácia je predovšetkým prehĺbením *kerygmy*, ktorá sa v nej čoraz viac a čoraz pevnejšie utužuje; bez prestania osvetľuje katechetickú prácu a zároveň umožňuje správne pochopiť význam akejkoľvek témy preberanej v katechéze. Je to ohlasovanie, ktoré zodpovedá túžbe po nekonečne, nachádzajúcej sa v každom ľudskom srdci“ (František, *Evangélii gaudium*, 164 – 165).

43 Porov. *Amoris laetitia*, 201.

Znamená to, že vernosť, jedinečnosť, definitívnosť, plodnosť, úplnosť sú vlastne „podstatné rozmery“ každého autentického zväzku lásky, ktorý chápe, chce a dôsledne prežíva muž a žena, a nielen „charakteristické črty“ „katolíckeho“ manželstva. V dôsledku toho sviatosť manželstva sa môže predkladať párom nie ako číra morálna povinnosť, ktorej sa treba podrobiť, ale ako dar, ponúkaná milosť, pomoc, ktorú im Boh dáva k dispozícii práve pre uskutočňovanie požiadaviek autentickej lásky. V konečnom dôsledku by manželská pastorácia mala mať vždy radostný *kerygmatický* tón, silný a zároveň konštruktívny, v línii, ako ju predkladá Ján Pavol II. a František.⁴⁴ Svedectvo, krása a podnecujúca sila kresťanských rodín môžu byť v týchto výzvach pomocou pre pastierov.⁴⁵

40. Vo chvíli spoznávania párov, ktoré môžu byť pozvané na manželský katechumenát, treba venovať osobitnú pozornosť všetkým tým, ktorí uprednostňujú život bez uzavretia manželstva, ale zostávajú otvorení na rozhovor o náboženstve a sú ochotní priblížiť sa Cirkvi. Nech sú prijatí s pochopením,⁴⁶ srdečne a bez legalizmu. Mali by sme oceniť ich „túžbu po rodine“, pričom by sme na nich nemali vyvíjať nátlak, ale jednoducho ich pozvať, aby mali účasť na chvíľach počúvania a reflexie. Malo by im byť jasné, že prípadné rozhodnutie sláviť sviatostné manželstvo bude

---

44 Porov. Ján Pavol II., *Familiaris consortio*, 68; František, *Amoris laetitia*, 1, 59, 200 – 201.

45 „Najpresvedčivejším svedectvom požehnaní kresťanského manželstva je dobrý život kresťanských manželov a rodiny. Niet lepšieho spôsobu ako hovoriť o kráse sviatosti!“ (František, *Generálna audienca. Rodina – 12. Manželstvo (I)*, 29. apríla 2015).

46 V tomto úsilí pochopiť je užitočné uvedomiť si subjektívne a objektívne ťažkosti ľudí, „ťažkosť pochopiť“ a „ťažkosť žiť“ to, čo Cirkev predkladá vo svetle kritérií naznačených v *Amoris laetitia*, 301 – 303.

ich rozhodnutie – autonómne a z vlastného presvedčenia – ako ovocie tohto obdobia rozlišovania.⁴⁷

41. O prijatie sa môže postarať manželský pár, ktorý tam, kde je to možné, slúži po boku kňaza. Môže spočívať v niekoľkých stretnutiach, v ktorých sa v povzbudzujúcom bratskom ovzduší budú spoločne s párom usilovať pochopiť pravé dôvody, pre ktoré žiadajú pripravovať sa na manželstvo, alebo aspoň o cestu rozlišovania. A toto je vhodný čas na očisťovanie od nejednoznačnej motivácie, ktorá môže byť základom žiadosti o uzavretie manželstva v kostole, a ak ide o osoby, ktoré sa vzdialili od náboženskej praxe, pre prvé ohlasovanie viery. Čas sa ponechá na pár, aby spolu uvažovali a urobili vedomé rozhodnutie. Preto je dobré, aby dialóg s kandidátmi prebiehal na viacerých stretnutiach. S cieľom usmerniť a konkretizovať introspekciu páru môže byť užitočné vypracovanie písomného náčrtu na uvažovanie pre ďalšie stretnutia.

42. Či pre toho, kto už prežíva náboženský a cirkevný rozmer, alebo pre toho, komu chýba skúsenosť viery, je dôležité, aby tu existovala vnútorná disponibilita začať pomocou manželského katechumenátu cestu viery a obrátenia. Iba ak u párov dozreje rozhodnutie pokračovať na ceste viery, možno prejsť do ďalšej etapy.

43. Ako už bolo povedané, dnes si už dosť veľký počet pokrstených osôb, ktoré žiadajú sobáš v kostole bez

---

⁴⁷ „Zároveň sa im staňte blíznymi evanjeliovým štýlom, tým mladým, ktorí dávajú prednosť spolunažívať bez sobáša. Na rovine duchovnej a morálnej patria medzi chudobných a malých, voči ktorým chce Cirkev, po stopách svojho Učiteľa a Pána, byť matkou, ktorá neopúšťa, ale približuje sa a preberá starostlivosť. Aj týchto ľudí miluje Kristovo srdce. Hľadte na nich s nežnosťou a spolucítením“ (František, *Príhovor k účastníkom kurzu o manželskom procese*, 25. februára 2017).

zrelej skúsenosti viery a zaangažovanosti v Cirkvi, vyžaduje pozornejší pastoračný prístup, ako bol ten doterajší.⁴⁸ So všetkou starostlivosťou treba čeliť týmto situáciám, vyhnúť sa povrchným a unáhleným návrhom, ale skôr vidieť v nich vzácnu príležitosť na ohlasovanie a blízkosť „malým bratom vo viere“, ktorých treba viesť k plnosti kresťanského života a k plnosti sviatosti manželstva⁴⁹ tak, aby „každý muž a každá žena, ktorí sa sobášia, slávili sviatosť manželstva nielen platne, ale aj plodne“.⁵⁰

44. Pre pokrstených ale nepraktizujúcich s malou alebo žiadnou skúsenosťou viery bude nevyhnutne potrebné adresovať výslovné pozvanie prejsť katechumenátnym itinerárom, zameraným na prijatie *kerygmy* pre sformovanie mysle a srdca podľa Ježišovho učenia a pre zaradenie sa do života Cirkvi. V magistériu posledných troch pápežov sa totiž zdôrazňuje vzťah medzi vierou a sviatosťou manželstva.⁵¹ Prítomnosť jednoznačnej živej viery u párov je zjavne ideálna situácia ako dospieť k sobášu s jasným a vedomým

---

48 Ak tento základný aspekt, od ktorého nemožno upustiť, a síce primeraná obnova pastorácie prípravy na manželstvo, je veľmi užitočné odkázať na dokument *Vzájomnosť medzi vierou a sviatosťami vo sviatostnej ekonómii* Medzinárodnej teologickej komisie, ktorému sa 19. decembra 2019 dostalo priaznivého ohodnotenia od Svätého Otca.

49 „Ku všetkým týmto situáciám treba pristupovať konštruktívnym spôsobom: snažiť sa ich premieňať na príležitosti napredovania smerom k plnosti manželstva a rodiny vo svetle evanjelia. Ide o to prijať a sprevádzať ich s trpezlivosťou a citlivosťou. To je to, čo urobil Ježiš so Samaritánkou (porov. *Jn 4, 1 – 26*): slovami sa dotkol jej túžby po skutočnej láske, aby ju oslobodil od všetkého, čo zatienovalo jej život, a priviedol ju k plnej radosi evanjelia“ (*Amoris laetitia*, 294).

50 Ján Pavol II., *Familiaris consortio*, 68.

51 Porov. Ján Pavol II., *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 30. januára 2003; Benedikt XVI., *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 26. januára 2013; František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 23. januára 2015.

úmyslom sláviť opravdivé manželstvo, nerozlučiteľné a výlučné, nastavené na dobro manželov a otvorené potomstvu. Napriek tomu nutnou podmienkou prístupu k sviatosti manželstva a pre jej platnosť nezostáva akási „minimálna úroveň viery“ zo strany snúbencov, ktorá sa stanoví vopred,⁵² ale ich úmysel konať to, čo Cirkev zamýšľa konať, keď sa slávi sviatosť manželstva medzi pokrstenými.⁵³

---

52 Je dobré jasne zdôrazniť, že kvalita viery nie je podstatnou podmienkou pri manželskom súhlase, ktorý je možné podryť len na prirodzenej rovine, ako to odjakživa platí v učení Cirkvi (porov. *CIC*, kán. § 1 a 2.) *Habitus fidei* sa totiž človeku všteplil v okamihu krstu a naďalej má v duši tajomný vplyv, aj keď si človek nerozvíjal vieru a psychologicky sa zdá, že nie je prítomná. Nie je zriedkavosťou, že snúbenci, ktorých podnecuje k pravému manželstvu *instinctus naturae*, v okamihu jeho slávenia majú obmedzené povedomie plnosti Božieho plánu, a len potom, v rodinnom živote, objavia všetko to, čo Boh Stvoriteľ pre nich ustanovil. Nedostatky vo formácii vo viere, ako aj omyl vzhľadom na jednotu, nerozlučiteľnosť a sviatosťnú dôstojnosť manželstva rušia manželský súhlas len ak determinujú vôľu (porov. *CIC*, kán. 1099). Práve preto sa omyly, ktoré sa týkajú sviatosťnosti manželstva, musia hodnotiť veľmi pozorne“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 22. januára 2016).

53 „Súčastou tradičného učenia o sviatosťiach je presvedčenie, že na udelenie sviatosti je potrebný aspoň úmysel konať to, čo koná Cirkev. Všetky sviatosti pozostávajú z troch prvkov: z vecí, ktoré tvoria matériu, zo slov, ktoré sú formou, a z osoby vysluhovateľa, ktorý udeľuje sviatosť s úmyslom konať to, čo koná Cirkev (*cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*). Ak chýba jeden z týchto prvkov, niet sviatosti. Podľa všeobecnej mienky latinskej teológie vysluhovateľmi sviatosti manželstva sú snúbenci, ktorí si navzájom udeľujú manželstvo. V prípade sviatosťného manželstva sa vyžaduje aspoň úmysel realizovať prirodzené manželstvo. Prirodzené manželstvo, ako ho chápe Cirkev, zahŕňa ako podstatné vlastnosti nerozlučiteľnosť, vernosť a aby smerovalo k dobru manželov a potomstva. Preto ak úmysel uzavrieť manželstvo neobsahuje tieto vlastnosti aspoň implicitne, je tu závažný nedostatok úmyslu, schopný spochybniť samotné jestvovanie prirodzeného manželstva, nutný základ pre sviatosťné manželstvo“ (Medzinárodná teologická komisia, *Reciprocita medzi vierou a sviatosťami vo sviatosťnej ekonómii*, 168).

45. Na pastoračnej rovine treba pozorne zhodnotiť rôzne situácie pokrstených, u ktorých sa neprejavuje dostatočná dispozícia nastúpiť na cestu viery.

V prípade, keď by výslovne a formálne odmietali to, čo chce konať Cirkev, keď slávi sviatosť manželstva, snúbenci nemôžu byť pripustení k tomuto sláveniu.⁵⁴ Niekedy sa stane, že takéto odmietnutie je reálne prítomné v mysliach a v srdciach snúbencov bez toho, aby si to oni sami plne uvedomovali, alebo bez toho, aby to otvorene prejavili. Je preto vážnou povinnosťou pastoračných pracovníkov usilovať sa o to, aby vyšli najavo skutočné úmysly snúbencov a aby si ich oni sami uvedomili a úprimne vyjadrili tým, ktorí ich sprevádzajú; má sa tým vyhnúť tomu, aby sa príprava a slávenie sviatosti manželstva zredukovali na čisto vonkajšie úkony.

Keď však bez negovania toho, čo má Cirkev v úmysle konať, by bola hoci nedokonalá dispozícia zo strany snúbencov, nemajú byť vylúčení zo slávania sviatosti. Nech pastorační pracovníci využijú túto situáciu ako priaznivý moment pre páry, aby znova objavili vieru a priviedli ich k väčšej zrelosti návratom ku koreňom svojho krstu. Tým nechajú vzkličť „semeno“ Božieho života, ktoré bolo do nich zasiate, a pozvú ich uvažovať nad voľbou sviatosťného

---

54 „Sviatosťný úmysel nie je nikdy ovocím automatizmu, ale vždy vedomia osvieteného vierou ako výsledok spojenia ľudského a božského. V tomto zmysle možno povedať o manželskom spojení, že je opravdivé, ak sa ľudský úmysel manželov orientuje na to, čo chce Kristus a Cirkev“ (František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdného roka tribunálu Rímskej róty*, 29. januára 2018); ale ak napriek všetkým námahám snúbenci otvorene a výslovne dávajú najavo, že odmietajú to, čo Cirkev sleduje, keď slávi manželstvo pokrstených, duchovný pastier ich nemôže pripustiť na slávenie sviatosti manželstva. Hoci nerád, je povinný vyvodiť dôsledky z takej situácie, a tým, ktorých sa to týka, má dať na vedomie, že za takýchto okolností nie Cirkev, ale oni sami zabraňujú sláveniu, o ktoré žiadajú“ (*Familiaris consortio*, 68).

manželstva ako nad upevnením, posvätením a plným završením ich lásky.⁵⁵ Iba keď znova objavia dar, že sú kresťanmi – novými stvoreniami, Božími deťmi, ním milovanými a povolánymi – je možné jasné rozlišovanie o sviatosti manželstva v kontinuite s vlastnou krstnou identitou aj ako realizáciou špecifického Božieho povolania. Prebudenie viery totiž prirodzene vedie k vnímaniu sily sviatostnej milosti prítomnej v manželstve a k disponovanosti prijať ju tým najlepším možným spôsobom.⁵⁶

46. Niektoré situácie, čoraz častejšie v každom regióne sveta, si zaslúžia osobitnú pozornosť a pastoračnú starostlivosť: ide o páry, v ktorých je jedna stránka kresťanská a druhá nevyznáva kresťanské náboženstvo, alebo v ktorých je jedna strana katolícka a druhá patrí do nekatolíckej kresťanskej denominácie. Rovnako tu môžu byť páry, v ktorých sú obe stránky katolícke, ale jedna z nich odmieta zúčastniť sa na katechumenátnej ceste. Vo všetkých týchto prípadoch bude úlohou presbytera zhodnotiť najlepší postup v príprave na manželstvo.

---

55 „Viera toho, kto žiada od Cirkvi, aby mohol uzavrieť manželstvo, môže mať rozličné stupne, a preto je prvoradou povinnosťou duchovných pastierov znova ju vzbudiť, živiť a viesť k zrelosti. Majú však pritom chápať aj dôvody, ktoré vedú Cirkev k tomu, aby pripustila na slávenie aj tých, čo nie sú dokonale pripravení“ (*Familiaris consortio*, 68).

56 „Kresťanskí manželia nie sú naivní, poznajú problémy a nebezpečenstvá života. Ale neboja sa vziať na seba zodpovednosť pred Bohom a spoločnosťou. [...] Je to zaiste ťažké. Preto je potrebná milosť, milosť, ktorú nám dáva sviatosť! Sviatosti nie sú v živote na ozdobu [...], milosť nie je v živote na ozdobu, je nato, aby sme boli v živote silní, aby nás robila odvážnymi, aby sme mohli ísť vpred! [...] Kresťania sa sobášia sviatostne, lebo sú si vedomí, že sviatosť potrebujú! Potrebujú ju, aby mohli vytvárať vzájomnú jednotu a splňať rodičovské poslanie. „V radosti a v bolesti, v zdraví a chorobe“ (František, *Príhovor k rodinám na púti do Ríma v Roku viery*, 26. októbra 2013).

47. Na konci fázy prijatia v prípade, že dozrelo rozhodnutie nastúpiť na katechumenátny itinerár, páry uvedieme do prvého obdobia prípravy na manželstvo (blízka príprava). Tento krok možno vyjadriť vlastným obradom vstupu do katechumenátu. Možno to urobiť jednoducho predstavením párov spoločenstvu počas nedeľnej svätej omše, použijúc krátke formuláre, vhodnú modlitbu na danú príležitosť a nejaké konkrétne gesto, napríklad odovzdanie Biblie. Treba sa však vyhnúť tomu, aby sa takýmto obradom nejakým spôsobom mohlo vyvolať zdanie, že ide o „sobášny obrad“. Spoločenstvu musí byť jasné, že takéto páry vstupujú do katechumenátneho programu, ktorý je obdobím rozlišovania vzhľadom na voľbu manželstva. Jestvuje alternatíva, najmä ak pre kultúrne dôvody bolo vhodnejšie vyhnúť sa „verejnemu“ a komunitnému obradu, pozvať páry na dôvernejší moment modlitby v rámci skupiny nových katechumenov spolu s tímom sprevádzajúcich a odovzdať im Bibliu alebo iný symbol vhodný na túto príležitosť.

C/ Katechumenátna fáza

48. Katechumenát bude viac-menej dlhším formačným obdobím, ktoré zahŕňa blízku prípravu, bezprostrednú prípravu a sprevádzanie v prvých rokoch manželstva. Pokyny, ktoré nasledujú, sú len orientačné a treba ich uplatňovať s pastoračnou múdrosťou podľa konkrétnych možností, aké sa vyskytujú v partikulárnej Cirkvi.

Vo všeobecnosti sa odporúča, aby blízka príprava trvala orientačne jeden rok v závislosti od predchádzajúceho spôsobu prežívania viery a cirkevného zaangažovania páru. Keď sa rozhodnú zosobášiť – je to chvíľa, ktorú možno spečatiť obradom zásnub – možno začať s niekoľkomesačnou

bezprostrednou prípravou na manželstvo ako skutočnou a riadnou iniciáciou sviatosti manželstva. Opakujeme, že trvanie týchto etáp možno prispôbiť podľa náboženských, kultúrnych, sociálnych aspektov prostredia, v ktorých páry žijú, ba dokonca podľa situácie každého páru. Podstatné je zachovať rytmus stretnutí, aby sa páry navykli zodpovedne venovať starostlivosť svojmu povolaniu a svojmu manželstvu.

Prvá etapa: blízka príprava

49. Manželský katechumenát bude mať v tejto etape charakter pravej a vlastnej cesty viery, počas ktorej je potrebné znova objaviť kresťanské poslanstvo a znova ho predložiť v jeho neustálej novosti a sviežosti.⁵⁷ Spolu s novým predložením katechézy kresťanskej iniciácie viery treba prejsť k sviatostiam kresťanskej iniciácie, ako je krst, birmovanie a Eucharistia – a k sviatosti zmierenia. Trvalým referenčným bodom pre páry bude Sväté písmo, najmä *Kniha Genezis*, proroci, *Pieseň piesní*, ktoré obsahujú základné texty a symboliku sviatosti manželstva. Kandidáti na manželstvo sa okrem toho postupne uvedú do kresťanskej modlitby – individuálnej, komunitnej a modlitby páru –, aby si tak zvykli na modlitbu, ktorá im bude oporou v ich budúcom manželskom živote, najmä v ťažších chvíľach.⁵⁸ V tejto fáze

---

57 „V kurzoch prípravy na manželstvo je nevyhnutné znova prebrať katechézu kresťanskej iniciácie viery, ktorej obsah nemožno považovať za samozrejmy alebo že si ho snúbenci už osvojili. Vo väčšine prípadov však ten, kto zostal pri základných pojmoch z katechizmu k prvému svätému prijímaniu, v lepšom prípade k birmovke, musí znova objaviť celé kresťanské poslanstvo“ (František, *Príhovor k účastníkom diecézneho formačného kurzu o manželstve a rodine organizovaného Tribunálom Rímskej róty*, 27. septembra 2018).

58 „Cesta prípravy na manželstvo je postavená tak, [...] že sa zameriava na to, čo je podstatné: na Bibliu, ktorú treba znova objaviť spolu,

nemožno opomenúť prípravu na špecifické poslanie manželov, lebo manželstvo je sviatosťou poslanca.⁵⁹

50. Párom sa pomôže priblížiť sa k cirkevnému životu a mať na ňom účasť.⁶⁰ S ľudským teplom a jemnosťou je možné pozvať ich na chvíle modlitby, na nedelnú eucharistiu, na spoveď, na obrady, ale aj na momenty spoločných slávení. Návrhy nech sa uskutočňujú postupne (podľa konkrétneho prežívania osôb), aby sa pár cítil dobre v rôznych sférach života spoločenstva – liturgického, charitatívneho, komunitného – bez donucovania, naopak, aby sa cítil predmetom „nezaslúženého, nepodmieneného a bezodplatného“⁶¹ milosrdenstva, lebo sa mu dostalo povolania a daru byť súčasťou veľkej rodiny Kristových učeníkov.

---

a to vedome; na modlitbu, na jej liturgický rozmer, ale aj na „domácu modlitbu“, ktorú žijeme v rodine, na sviatosť, na sviatosťný život, na spoveď, [...] v ktorých Pán prichádza, aby prebýval v snúbencoch, a pripravuje ich, aby sa naozaj vzájomne prijali „s Kristovou milosťou“ (František, *Generálna audiencia. Rodina – 16. Zásnuby*, 27. mája 2015).

59 „Rozhodnutie ‚zosobášiť sa v Pánovi‘ obsahuje aj misijný rozmer, ktorý znamená mať v srdci ochotu stať sa sprostredkovateľom Božieho požehnanie a Pánovej milosti pre všetkých. Kresťanskí manželia totiž majú ako takí účasť na poslaní Cirkvi. [...] Aby Cirkev mohla ponúknuť všetky dary viery, lásky a nádeje, potrebuje aj odvážnu vernosť manželov milosti ich sviatosť! Boží ľud potrebuje ich každodennú cestu viery, lásky a nádeje so všetkými radostami a námahami, ktoré táto cesta so sebou prináša v manželstve a rodine“ (František, *Generálna audiencia. Rodina – 13. Manželstvo (II)*, 6. mája 2015); porov. aj *Familiaris consortio* 50; *Amoris laetitia* 121.

60 „Rovnako bola podčiarknutá nevyhnutnosť špecifických programov blízkej prípravy na manželstvo, ktoré majú byť ozajstnou skúsenosťou účasti na cirkevnom živote, a prehĺbenia rozličných aspektov rodinného života.“

61 *Amoris laetitia*, 296 – 297.

51. Okrem uskutočnenia kresťanskej iniciácie viery úlohou blízkej prípravy je aj iniciácia sviatosti manželstva. Z tohto dôvodu bude podstatné mať v tejto etape itinerár reflexie o dobrách vlastných manželstvu, aby nové generácie manželov pristupovali k tejto sviatosti uvedomejšie, aby poznali jej podstatné znaky, ktoré ju robia tým, čím je, milosti, ktoré z nej pramenia, a dobrá, ktoré zahŕňa, a tak sa mohli disponovať na prijatie týchto milostí a týchto dohier ako daru.⁶²

52. V tejto fáze bude dôležité prehliť všetko, čo je spojené so vzťahom páru s medziosobnými dynamikami, ktoré tento vzťah prináša, s jeho „pravidlami“, zákonmi rastu, s prvkami, ktoré ho posilňujú a ktoré ho oslabujú. Veľmi užitočné bude hlbšie poznať odlišné psychologické a citové postoje typické pre muža a ženu, ich odlišnú senzibilitu, odlišný spôsob vytvárania a pestovania vzťahov, „odtienky“ typické pre mužskú a ženskú dušu, ktoré sa odrážajú v každom vzťahu dvoch ľudí.⁶³ Antropologickú skutočnosť ľudskej osoby vo všeobecnosti, a dvoch pohlaví zvlášť, stvorenú a chcenú od Boha, treba dobre poznať a pochopiť,

---

62 „Jestvujú rôzne legitímne spôsoby, ako zorganizovať blízku prípravu na manželstvo, a každá miestna Cirkev nech rozlíši, aký bude najlepší, aby zabezpečil primeranú formáciu, ktorá zároveň nevzdialí mladých od sviatosti. [...] Ide o istý druh ‚iniciácie‘ sviatosti manželstva, ktorý im predloží potrebné prvky, aby ju mohli prijať s tou najlepšou dispozíciou a začať rodinný život s istou solidnosťou“ (*Amoris laetitia*, 207).

63 „Zásnuby [...] sú časom, v ktorom sú dvaja ľudia povolání popracovať si na láske; je to práca participovaná a zdieľaná, ktorá ide do hĺbky. Postupne sa vzájomne objavujú, to jest muž „spoznáva“ ženu spoznávaním tejto ženy, svojej snúbenice; a žena „spoznáva“ muža spoznávaním tohto muža, svojho snúbenca. Nepodceňujme dôležitosť tohto osvojovania si poznania: je to krásne úsilie, a sama láska si ho vyžaduje“ (František, *Generálna audiencia. Rodina - Zásnuby*, 27. mája 2015).

pretože tvorí „ľudský materiál“, ktorý je základom manželského vzťahu. Jestvujú ako jediná „pravda“ o ľudskej osobe, tak ako jediná špecifická „pravda“ o jestvovaní muža a jestvovania ženy, ktoré treba prijať a akceptovať, pretože všetko, čo je proti týmto „pravdám“ a šliape po nich, aj v rámci manželstva, plodí nepríjemnosti a utrpenie.⁶⁴

53. Je tu potom veľmi veľa iných aspektov spojených s ľudskou skutočnosťou osoby a páru, ktoré treba vhodne prehľbiť: ľudské dynamiky manželskej sexuality, správne chápanie zodpovedného rodičovstva, výchova detí. Katechéza a kresťanské učenie prispievajú k upevneniu poznania pravdy spojenej s manželstvom a k formácii osobného svedomia.⁶⁵ V tejto fáze bude cenné využiť skúsenosť manželov, ktorí majú za sebou už viac rokov manželstva.

54. K úsiliu o prehĺbenie ľudskej skutočnosti osoby a páru patrí aj uvedomenie si prípadných psychologických a/alebo citových nedostatkov, ktoré môžu oslabiť či priamo

---

64 Porov. *Amoris laetitia*, 133 – 141.

65 „O tento základ sa opiera neskôr bližšia príprava, ktorá má byť obsiahnejšia. Vyžaduje určitý vek a primeranú vhodnú katechézu na spôsob katechumenátu, špecifickú prípravu na prijatie sviatostí, na ich akoby opätovné objavenie. Toto obnovené katechizovanie mládeže a všetkých, čo sa pripravujú na kresťanské manželstvo, je vonkoncom nevyhnutné na to, aby sviatosť mohli sláviť a neskôr prežívať s potrebnými morálnymi a duchovnými dispozíciami. Náboženskú výchovu mladých ľudí vo vhodnom čase a podľa rôznych konkrétnych požiadaviek treba doplniť prípravou na spoločný život vo dvojici. Takáto príprava má predstaviť manželstvo ako osobný vzťah muža a ženy, ktorý treba ustavične rozvíjať, a má ich povzbudzovať k hlbšiemu chápaniu manželskej sexuality a zodpovedného rodičovstva; táto príprava za pomoci základných poznatkov z medicíny a biológie, ktoré s tým súvisia, má umožniť osvojiť si správne metódy výchovy detí a oboznámiť sa so základnými podmienkami usporiadaného vedenia rodiny“ (*Familiaris consortio*, 66; porov. aj Pápežská rada pre laikov, *Príprava na sviatosť manželstva*, 35).

zmaríť celé úsilie vzájomného darovania sa a vzájomnej lásky, ktorú si manželia sľubujú. Odhalenie prípadných osobných nedostatkov sa nemusí nutne riešiť opustením rozhodnutia pre život v manželstve, ale môže byť stimu- lom začať serióznejší proces rastu, ktorý má človeka pri- praviť na to, aby dospel k stavu dostatočnej vnútornej slobody a psychologickzej zrelosti, aby mohol prijať man- želský život s radosťou a pokojom.⁶⁶

55. Špecifickým cieľom tejto etapy je dotiahnuť rozlišo- vanie každého páru vzhľadom na ich povolanie k man- želstvu. Môže to viesť k slobodnému, zodpovednému a uváženému rozhodnutiu vstúpiť do manželstva, alebo môže viesť k rozhodnutiu, rovnako slobodnému a zväže- nému, ukončiť vzťah a nezosobášiť sa. Ako „matériu“ na rozlišovanie ponúkame páru v tejto etape na prehĺbenie nielen teológiu manželstva, ale aj mnohé iné aspekty spo- jené s „praxou“ života v manželstve: úmysly vzhľadom na vôľu zaviazat' sa na celý život a vzhľadom na potomstvo, prípadné nezlučiteľnosti, očakávania a osobnú víziu, akú má každý na lásku a manželský život. Ide o to umožniť im pochopiť rozdiel medzi „pripraviť sa na deň sobáša“ (*pre- paration of a wedding*) a „pripraviť sa na život v manželstve“ (*preparation to a marriage*).

Budúci manželia sú pozvaní rozlišovať úprimne a s re- alizmom – každý sám a aj spolu – či cesta manželstva zod- povedá tomu, po čom túžia a k čomu ich volá Pán.⁶⁷ Také-

66 Porov. Pápežská rada pre rodinu, *Priprava na sviatosť manželstva*, 36.

67 „Priprava tých, ktorí sa už formálne zasnúbili – ak ich farské spoľo- čenstvo dokáže sprevádzať s dostatočným predstihom –, im tiež musí dať možnosť uvedomiť si nezlučiteľnosti a riziká. Týmto spôsobom môžu snúbenci dospieť k poznaniu, že nie je rozumné zameriavať sa na daný vzťah, inak sa vystavia predvídateľnému krachu, ktorý bude mať bolestné následky. Problémom je, že počiatkové zaslepenie ved- die k snahe zakrývať alebo bagatelizovať mnohé veci, odsúvať nabok

to rozlišovanie, ktoré možno viesť aj v rámci duchovného dialógu, osobného alebo spoločného s párom, netreba podceňovať, lebo skúsenosť cirkevných súdov poukazuje na mimoriadnu krehkosť párov, ktorým napriek viere a počiatočnému nadšeniu chýbajú základné vlastnosti, ktoré boli potrebné na vstup do manželstva: schopnosť a vôľa.⁶⁸

56. Každý jednotlivý osobe sa má poskytnúť sprevádzanie na jej vlastnej ceste reflexie, obrátenia a pochopenia významu manželského života, sledujúc vždy logiku úcty, trpezlivosti a milosrdenstva.⁶⁹ Logika milosrdenstva však nikdy neznamená zanedbať „požiadavky pravdy a lásky

---

názorové rozdiely, čím sa ťažkosti len tlačia pred sebou. Snúbencov by sme mali stimulovať a pomôcť im, aby dokázali vyjadriť, čo každý z nich očakáva od eventuálneho manželstva – teda vyjadriť vlastný spôsob chápania toho, čo je to láska a záväzok, čo sa čaká od druhého a aký spôsob spoločného života sa chce plánovať. Tieto rozhovory môžu pomôcť pochopiť, že styčných bodov je v skutočnosti málo a že len samotná obojstranná príťažlivosť nebude stačiť na udržanie väzku. Nič nie je prchavejšie, nestálejšie a nepredvídateľnejšie ako túžba – a k rozhodnutiu uzatvoriť manželstvo netreba nikdy povzbudzovať, ak sa neprehlbili ďalšie motivácie, ktoré tomuto zväzku dodajú skutočné možnosti stability“ (*Amoris laetitia*, 209).

68 *Ius connubii* (právo na manželstvo) netvorí „subjektívny predpoklad, ktorý majú naplniť pastieri prostredníctvom číreho formálneho uznania, nezávisle od skutočného obsahu spojenia. Právo uzavrieť manželstvo predpokladá, že sa môže a zamýšľa sa naozaj ho uzavrieť, teda v pravde jeho podstaty tak, ako to učí Cirkev. Nikto nemôže disponovať právom na svadobný obrad. *Ius connubii* sa totiž vzťahuje na právo sláviť autentický sobáš. Nepopieralo by sa teda *ius connubii* tam, kde by bolo zjavné, že nie sú platné predpoklady na jeho uplatnenie, ak by totiž zjavne chýbala súčasť požadovaná na sobáš alebo vôľa by si dala za cieľ, čo je v protiklade s prirodzenou skutočnosťou manželstva“ (Benedikt XVI., *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 22. januára 2011).

69 „Sprevádzať s milosrdenstvom a trpezlivosťou rozličné štádiá rastu osôb, ktoré deň po dni postupne napredujú, [nechávajú priestor]

evanjelia, ako ich predkladá Cirkev⁷⁰, a nikdy nemožno opomenúť predložiť v celej kráse a veľkosti Boží plán s ľudskou láskou a manželstvom.⁷¹ Najvyššie a najvznešnejšie ideály sa môžu javiť náročne a namáhavé, ale ony zároveň priťahujú ľudského ducha mocnejšie, stimulujú ho prekonávať seba samého a našej pozemskej existencii dávajú hodnotu a dôstojnosť.

57. V tomto ohľade nesmie nikdy chýbať Cirkvi odvaha predložiť vzácnu čnosť čistoty,⁷² pretože v dnešnej dobe je v priamom protiklade s bežnou mentalitou. Čistota nech sa predstavuje ako autentický „spojenec lásky“, nie ako jej popieranie. Ona je totiž privilegovanou cestou, ako sa naučiť rešpektovať individualitu a dôstojnosť druhé-

---

Pánovmu milosrdenstvu, ktoré nás podnecuje konať každé možné dobro“ (*Amoris laetitia*, 308); porov. aj *Amoris laetitia*, 295).

70 *Amoris laetitia*, 300.

71 „Cirkev sa nijakým spôsobom nesmie vzdať predkladania plného ideálu manželstva, Božieho projektu v celej jeho veľkosti: Pokrstených mladých treba povzbudzovať, aby neváhali prijať bohatstvo, ktoré ich projektom lásky poskytuje sviatosť manželstva – posilnení podporou, ktorú dostávajú z milosti Krista a z možnosti úplne sa zúčastňovať na živote Cirkvi. Vlažnosť, akákoľvek forma relativizmu alebo prehnaný rešpekt pri predkladaní evanjelia by boli nedostatkom vernosti evanjeliu a tiež nedostatkom lásky Cirkvi k samotným mladým. Mať pochopenie pre výnimočné situácie nikdy neznamená ukrývať svetlo najplnšieho ideálu ani predkladať menej, než Ježiš človeku ponúka. Dôležitejšie než pastoračia zlyhaní je dnes pastoračné úsilie na posilnenie manželstiev, aby sa zabránilo ich rozpadom“ (*Amoris laetitia*, 307).

72 „Je potrebné pripomínať dôležitosť čností. Medzi nimi je čistota vzácnou podmienkou pre nefalšovaný rast v láske medzi osobami“ (*Amoris laetitia*, 206). „Čistota je sloboda od vlastnenia vo všetkých oblastiach života. Iba ak je láska čistá, je skutočne láskou. Láska, ktorá chce vlastniť, sa napokon stáva nebezpečnou: zväzuje, zadúša, robí nešťastnými. Sám Boh miloval človeka čistou láskou, ponechajúc ho slobodného, aj keď pochybil a obrátil sa proti nemu. Logika lásky je vždy logikou slobody“ (*Patris corde*, 7).

ho bez toho, aby sme ho podriaďovali vlastným túžbam. Čistota učí snúbencov, aký je čas a spôsob opravdivej, jemnej a veľkodušnej lásky, a pripravuje na autentické sebadarovanie, ktoré sa bude potom po celý život prežívať v manželstve.⁷³ Je preto dôležité ukázať, že čnosť čistoty nemá len negatívny rozmer, ktorý si vyžaduje od každého podľa jeho životného stavu zdržiavať sa neusporiadaného užívania sexuality, ale má aj veľmi dôležitý pozitívny rozmer slobody od vlastnenia druhého – či fyzického, morálneho alebo duchovného –, ktorá má v prípade povolania do manželstva základnú dôležitosť pri zameriavaní a živení manželskej lásky, aby sa tak uchránila pred akoukoľvek manipuláciou. Čistota nás v konečnom dôsledku v každom životnom stave učí byť vernými pravde svojej lásky. Pre snúbencov to bude znamenať žiť čistotu v zdržanlivosti a keď sa stanú manželmi, žiť manželskú intimitu v morálnej bezúhonnosti.⁷⁴

Čistota žitá v zdržanlivosti umožňuje vzťahu, aby postupne dozrieval a prehľboval sa. Keď totiž, ako sa často

---

73 „V tomto období nemôže chýbať ani čestná a odvážna výchova k čistote, k láske ako sebadarovaniu. Čistota nie je umŕtvovanie lásky, ale podmienka autentickej lásky. Ak je totiž povolanie k manželskej láske povolaním k sebadarovaniu v manželstve, je potrebné naučiť sa vlastniť seba samých, aby sme sa mohli naozaj darovať“ (Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 24).

74 „Čistotou sa majú vyznačovať ľudia podľa svojich rozličných stavov: jedni v panenstve alebo v Bohu zasvätenom celibáte, čo je vynikajúci spôsob, ako sa môžu ľahšie oddať jedine Bohu s nerozdelným srdcom; druhí zasa takým spôsobom života, ktorý pre všetkých určuje morálny zákon podľa toho, či žijú v manželstve, alebo sú slobodní. Manželia sú povolaní žiť v manželskej čistote. Ostatní zachovávajú čistotu v zdržanlivosti. [...] Snúbenci sú povolaní zachovávať čistotu v zdržanlivosti. V tejto skúške majú objaviť vzájomnú úctu a učiť sa vernosti a nádeji, že dostanú jeden druhého od Boha. Osobitné prejavy nežnosti, ktoré sú vlastné manželskej láske, si majú vyhradiť pre čas manželstva. Majú si vzájomne pomáhať rásť v čistote“ (*Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2349 – 2350).

stáva, že sa sexuálno-genitálny prvok stane hlavným, ak nie jediným prvkom, ktorý udržuje pár v jednote, všetky ostatné aspekty sa nevyhnutne dostávajú na vedľajšiu koľaj alebo sa úplne zanedbávajú a vo vzťahu sa nenapreduje. A naopak, čistota prežívaná v zdržanlivosti uľahčuje vzájomné spoznávanie snúbencov. Keď sa totiž vyhnú fixovaniu na fyzické využívanie druhého, vytvorí sa možnosť hlbšieho dialógu, slobodnejšie prejavia, čo cítia v srdci a vynoria sa všetky aspekty osobnosti – ľudské a duchovné, intelektuálne a emotívne – a to tak, že sa tým umožní rast vo vzťahu, v osobnom vnútornom spojení, v objavení bohatstva a obmedzení toho druhého: a v tom spočíva pravý cieľ času zasnúbenia.⁷⁵

Ani v prípade, že sa treba rozprávať s pármami, ktoré spolu žijú, nikdy nie je zbytočné hovoriť o čnosti čistoty. Táto čnosť učí každého pokrsteného, v každom životnom stave, správne užívanie svojej sexuality, a preto je aj v živote manželov maximálne užitočná. Práve u manželov totiž vystupuje ešte zrejmejšie do popredia dôležitost' tých hodnôt a venovania tej pozornosti, ktorým čnosť čistoty učí: úcta voči druhému, starosť o to, aby sme ho nikdy nepodriadili vlastným túžbam, trpezlivosť a jemnosť voči manželskému partnerovi v ťažkých momentoch fyzických a duchovných, sila a sebaovládanie potrebné v čase neprítomnosti alebo choroby jedného z manželov a pod.⁷⁶ Aj v takomto kontexte bude dôležitá skúsenosť kresťanských manželov, aby vysvetlili dôležitosť tejto čnosti v manželstve a v rodine.

---

75 „Áno, mnohé páry sú spolu už dlho, možno aj v intimite, niekedy spolu žijú, ale sa skutočne nepoznajú. Zdá sa to čudné, ale skúsenosť ukazuje, že je to tak. Preto sa má znova zhodnotiť obdobie zasnub ako čas vzájomného spoznávania a zdieľania svojho plánu“ (František, *Generálna audiencia. Rodina – 16. Zásnuby*, 27. mája 2015).

76 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 2348 – 2350.

58. Osobitnú pozornosť treba venovať duchovnej metóde, akú sledujeme v tejto etape blízkej prípravy. V tomto čase formácie a iniciácie je potrebné, aby odovzdávanie teoretických obsahov sprevádzal návrh duchovnej cesty, ktorá predpokladá skúsenosť modlitby (osobnej, modlitby komunity a modlitby páru), slávenia sviatostí, duchovných obnov, momentov eucharistickej adorácie, misijného pôsobenia, charitatívnej činnosti (podľa pastoračného kontextu).

59. Na konci tejto etapy ako znak vstupu do nasledujúcej časti bezprostrednej prípravy by sa mohol konať obrad zásnub. Takýto obrad – s požehnaním snúbencov a snubných prsteňov (tam, kde je taký zvyk) – má svoj plný význam, len ak sa slávi a prežíva vo viere, pretože počas neho si vyprosujú od Pána potrebné milosti na rast v láske a dôstojne sa pripravujú na sviatosť manželstva.⁷⁷ Voľba najvhodnejšieho času pre slávenie tohto obradu závisí od zúčastnených v dialógu s členmi tímu sprevádzajúcich a kňaza.

60. Obrad zásnub v jeho osobnej a cirkevnej hodnote treba, samozrejme, prehodnotiť ako významný moment na ceste viery v smerovaní k sviatosti manželstva. Pri tomto obrade Cirkev „odovzdáva“ párom misiu zasnúbenia, ktorá spočíva v rozlišovaní. Tým, že sa tento okamih stal obradom, páry si budú viac vedomé skutočnosti, že v nasledujúcich mesiacoch sú povolané dosiahnuť akúsi vnútornú istotu vzhľadom na rozhodnutie zosobášiť sa a vzhľadom na osobu, s ktorou sa zosobášia. Vo svetle múdreho ľudského úsudku a vo svetle viery má každý dospieť vo svojom srdci k formulovaniu tohto záveru o budúcom manželskom partnerovi: je to on/ona, spoločník/spoločníčka, ktorý/ktorá bude so mnou prežívať vzťah autentickej,

⁷⁷ Porov. *Požehnanie*. Rímsky obrad, 614, 625.

vernej a trvalej lásky a s ktorým/s ktorou budem spoločne budovať našu budúcu rodinu; je to spoločník/spoločníčka, ktorú mi Pán daroval, aby som s ním/s ňou kráčal po ceste svätosti, ktorý/ktorá bude otcom/matkou našich detí, ktoré nám on daruje a s ktorým/s ktorou budem celý život prežívať „misiu“ nášho manželstva. Dôjst k tejto istote je „poslanie“ rozlišovania, ktoré Cirkev zveruje zodpovednosti párov, pozývajúc ich prijať ho s náležitou vážnosťou.

61. Obrad zásnub sa chápe aj ako „prísľub manželstva“.⁷⁸ Z tohto prísľubu však nevyplýva právna povinnosť uzavrieť manželstvo a pri vyjadrení manželského súhlasu vždy zostáva neporušená sloboda osoby vstupujúcej do manželstva. Okrem toho si slávenie tohto obradu nemožno v nijakom prípade zamieňať so sobášom; z tohto dôvodu sa odporúča nikdy nespájať „zásnuby“ (prísľub manželstva) alebo osobitné požehnanie snúbencov so slávením svätej omše.⁷⁹ Je dobré, aby schéma slávenia bola jednoduchá a triezva: počiatočné obrady, čítanie Božieho slova, modlitba veriacich, prípadný „znak záväzku“ (napríklad výmena snubných prsteňov), modlitba požehnanja a záver obradu. Je dôležité výslovne si pripomenúť obsah snubného povolenia a biblické čítania a prosby za snúbencov, nech sa zameriavajú na manželskú lásku očistenú, posilnenú, upevnenú a veľkodušnú, ktorú vliala do ľudských srdc sama Božia láska.

62. Skutočnosť, že v tejto fáze itinerára sa istým spôsobom „status“ snúbencov stal oficiálnym, má značnú dôležitosť aj v jeho spoločenskom a cirkevnom význame. Pre tých,

---

78 „Prísľub manželstva [...] nazývaný zásnubami sa riadi partikulárnym právom, ktoré stanovila konferencia biskupov pri zohľadnení zvykov a občianskych zákonov, ak také sú“ (KKP, kán. 1062).

79 Porov. *Požehnanja*. Rímsky obrad, 610.

ktorí spolu žijú, môže sa napríklad stať pomocou „objektívizovať“ svoj vzťah – ktorý možno niektorí z nich považujú za osobnú alebo „súkromnú“ záležitosť –, a dať mu tak spoločenský rozmer; umožní im tak cítiť sa súčasťou spoločenstva, ktoré ich prijíma, sprevádza a nosí v srdci ich zväzok. Pre všetkých je to pozvanie pochopiť, že budúci „manželský“ stav, na ktorý sa pripravujú, ďaleko presahuje citový vzťah, obmedzený na súkromnú sféru citových zážitkov, a uvádza do novej skutočnosti, do rodiny, ktorá zohráva základnú spoločenskú a cirkevnú rolu.⁸⁰

63. Keď to zhrnieme, ciele blízkej prípravy sú nasledovné: a) predložiť katechézu iniciácie kresťanskej viery a priblížiť sa k cirkevnému životu; b) priviesť k prežívaniu špecifickej iniciácie sviatosti manželstva a dospieť k jasnému povedomiu jej podstatných črt; c) prehĺbiť témy spojené so vzťahom medzi snúbencami a uvedomenie si svojich psychologických a citových nedostatkov; d) zavrieť počiatočnú fázu rozlišovania páru vzhľadom na povolanie do manželstva; e) pokračovať s väčšou rozhodnosťou na duchovnej ceste.⁸¹

---

80 „V prípade rodiny je krehkosť jej zväzkov mimoriadne závažná, pretože je to základná bunka spoločnosti; je to miesto, kde sa učíme žiť v pluralite a tiež patriť druhým; je to miesto, kde rodičia odovzdávajú deťom vieru. Na manželstvo sa dnes hľadí len ako na formu citového uspokojenia, ktorú možno zadefinovať akýmkoľvek spôsobom a potom meniť podľa názoru kohokoľvek. Avšak nenahraditeľný príspevok manželstva pre spoločnosť presahuje úroveň citovosti a momentálnych potrieb daného páru. Ako nás učia francúzski biskupi, manželstvo sa nerodí „z citu lásky, ktorý je pominuteľný, ale z hĺbky povinnosti, ktorú na seba prijímajú manželia, keď vstupujú do celoživotného spoločenstva“ (*Evangelii gaudium*, 66).

81 Porov. Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 45 – 46.

Druhá etapa: bezprostredná príprava

64. V mesiacoch, ktoré predchádzajú sláveniu sviatosti manželstva, prebieha bezprostredná príprava na sobáš.⁸² Začiatok tejto novej etapy možno označiť krátkym duchovným obradom a odovzdaním symbolického predmetu, napríklad modlitby, ktorú sa páry môžu modliť, keď sa stretnú.

65. Bude vhodné pripomenúť hlavný obsah cesty prípravy, ktorou prešli až do tejto chvíle: treba trvať na nevyhnutných podmienkach slobody (v rámci páru a páru ako takého) a plnom uvedomovaní si toho, že na základe rozhodnutia, ktoré sa snúbenci chystajú urobiť, preberajú na seba záväzky spojené s podstatnými charakteristikami manželstva (nerozlučiteľnosť, jednota, vernosť, plodnosť), ktoré budú špecifickým predmetom kánonických rozhovorov.⁸³ Nech sa im zároveň pripomenú náukové, morálne

---

82 Porov. „Bezprostredná príprava na slávenie sviatosti manželstva sa má konať v posledných mesiacoch a týždňoch, ktoré predchádzajú svadbe“ (*Familiaris consortio*, 66).

83 Je dobre, ak sa obsah týchto rozhovorov stane predmetom explicitnej katechézy tak, aby vtedy, keď sa dejú, neprežívali ich páry len ako číru formalitu, ale ako dôležitý moment slobodného akceptovania manželských záväzkov a plného prevzatia zodpovednosti. V tomto ohľade je dobré pripomenúť si slová Benedikta XVI.: „Medzi prostriedkami na overenie si, že plán snúbencov je skutočne manželský, sa vyníma predmanželská skúška. Hlavný cieľ tejto skúšky je právneho charakteru: overiť si, že nič neodporuje platnému a dovolenému sláveniu sobáša. „Právneho“ však neznamená „formalistického“, ako keby to bol úradný krok spočívajúci vo vyplnení formulára na základe otázok obradu. Naopak, ide o jedinečnú pastoračnú príležitosť na zhodnotenie – s celou vážnosťou a pozornosťou, akú si to vyžaduje –, v ktorej sa pastier pomocou dialógu plného úcty a srdečnosti usiluje pomôcť osobe, aby sa vážne postavila zoči-voči pravde o sebe samej a o svojom ľudskom a kresťanskom povolani k manželstvu. V tomto zmysle dialóg, ktorý vedieme vždy oddelene s každým zo

a spirituálne aspekty manželstva. Takýmto spôsobom bude možné sa vrátiť k podstatným bodom iniciácie sviatosti manželstva, ktorá sa už vykonala v predchádzajúcej fáze blízkej prípravy, alebo sa môže predstaviť ako pravé a vlastné „ohlasovanie evanjelia manželstva“ pre páry, ktoré predtým neabsolvovali takýto program.⁸⁴ Pre rôzne okolnosti je totiž možné, že niektoré páry sa začlenia do katechumenátneho itinerára len teraz a že bezprostredná príprava bude v ich prípade jedinou konkrétnou možnosťou prijať minimum formácie pred slávením sviatosti manželstva. Pre ne bude vhodné postarať sa o personalizované rozhovory s pastoračným tímom prípravy na manželstvo, aby cítili starostlivosť a pozornosť, aby si spoločne prehľadali niektoré osobnejšie aspekty ich rozhodnutia uzavrieť manželstvo podľa reálnej situácie páru (ktorý má možno deti a žije spolu už dlhší čas), aby sa vytvoril vzťah dôvery, srdečnosti a priateľstva so sprevádzajúcimi manželskými párami. Zároveň je vhodné, aby sa „nové“ páry, ktoré neabsolvovali blízku prípravu, mohli zúčastniť na stretnutiach skupiny, aby sa cítili prijaté a začlenené do cirkevnej reality v pomerne krátkom čase.

66. Nech teda prežívajú duchovné skúsenosti, špecificky vybrané pre páry (počúvanie Božieho slova, slávenie sviatostí, momenty osobnej a komunitnej modlitby), aby sa tak vždy dostával do centra Pána ako prameň celého kresťanského života. Vždy je totiž potrebné povzniesť sa nad číre sociologické videnie manželstva, aby sme umožnili

---

snúbencov – bez toho, aby sme zľahčovali vhodnosť ostatných rozhovorov s párom –, vyžaduje si atmosféru plnej úprimnosti, v ktorej sa má zdôrazniť skutočnosť, že tí, čo vstupujú do manželstva, sú prví zainteresovaní a prví povinní vo svedomí sláviť platný sobáš“ (Benedikt XVI., *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 22. januára 2011).

84 Porov. *Amoris laetitia*, 59 – 66.

manželom pochopiť tajomstvo milosti, ktorú obsahuje, a všeobecnejšie, dať im pochopiť vnútornú duchovnú dynamiku kresťanského života, ktorá je v jeho základe.

67. Bude preto užitočné preformulovať *kerygmatické* ohlasovanie Kristovho vykúpenia, ktoré nás zachraňuje pred skutočnosťou hriechu, lebo ten stále dolieha na život človeka. Manželia nesmú nikdy zabudnúť, že v konečnom dôsledku je to hriech, ktorý ohrozuje ich lásku.⁸⁵ Oveľa závažnejšie, ako je akýkoľvek psychologický nedostatok alebo akákoľvek nedokonalá medziosobná dynamika, je vzdialenie sa od Boha, ktoré zaštepuje do ľudského srdca špirálu uzavretosti a egoizmu, a tie sú prekážkou opravdivej lásky, lebo bránia otvorenosti, rešpektu, veľkodušnosti voči druhému. A teda aby mohli denne rásť vo vzájomnej láske, je nevyhnutné pomocou milosti premôcť hriech, ktorý „číha“ pri bráne nášho srdca (*Gn 4, 7*), a okrem toho keď sa utiekame k Bohu s prosbou o odpustenie vo sviatosti zmierenia, uštedrí nám svoju lásku oveľa mocnejšiu než akýkoľvek hriech.⁸⁶

68. Keď sa blíži sobáš, bude dobré, aby si páry uvedomili, že nie sú diváci, ale v mene Krista sú vysluhovateľmi svojej sviatosti manželstva. Preto treba venovať široký priestor liturgickej príprave párov, to jest plnému pochopeniu

---

85 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1606 – 1608.

86 „Táto sviatosť má osobitný vplyv na rodinný život. Manželia a všetci členovia rodiny tým, že si vierou uvedomujú, ako hriech protirečí nielen zmluve s Bohom, ale aj ich manželskej zmluve a rodinnému spoločenstvu, sú vedení k stretnutiu s Bohom, ktorý je bohatý na milosrdenstvo, a tým, že ich zahrňuje svojou láskou mocnejšou ako hriech, obnovuje a zdokonaľuje manželskú zmluvu a rodinné spoločenstvo“ (*Familiaris consortio*, 58).

gest a významov vlastných sobášnemu obradu.⁸⁷ Obrad sobášnej liturgie má v sebe aj pedagogický itinerár, ktorý obsahuje bohatstvo rozmerov antropologických (život osôb), biblických (Boží plán s rodinou), cirkevných (poslanie rodiny v Cirkvi a vo svete), duchovných (cesta konverzie a odpovede na pôsobenie Ducha), ktoré majú vytvoriť náčrt cesty tejto etapy. Párom sa vysvetlí mimoriadna hodnota „sviatostného znaku“, ktorým má byť poznačený ich manželský život: sobášnym obradom sa stanú permanentnou sviatosťou Krista, ktorý miluje Cirkev. Ako sú vysvätení služobníci povolani stať sa „živými obrazmi“ Krista kňaza, takisto kresťanskí manželia sú povolani stať sa „živými obrazmi“ Krista ženícha. Viac než slová je samotný spôsob života a vytvárania vzťahu medzi manželmi, ktorý má predstavovať svetu veľkodušnú a totálnu lásku, akou Kristus miluje Cirkev a celé ľudstvo.⁸⁸ A naozaj je to mimoriadne svedectvo, ktoré tolí kresťanskí manželia

---

87 „Pri bezprostrednej príprave je dôležité objasniť snúbencom, aby s veľkou hĺbkou prežili liturgické slávenie, a pomôcť im pochopiť a precítiť zmysel každého gesta. Pamätajme, že taký veľký záväzok ako ten, ktorý vyjadruje manželský súhlas a jednotu tiel, ktorá sa dokonáva v manželstve, keď ide o dvoch pokrstených, možno interpretovať len ako znamenie lásky Božieho Syna, ktorý sa stal človekom a spojil sa so svojou Cirkvou v zmluve lásky. U pokrstených sa slová a gestá premieňajú na výrazové prostriedky, ktoré vyjadrujú vieru. [...] Snúbenci niekedy nechápu teologickú a duchovnú vážnosť súhlasu, ktorá objasňuje zmysel všetkých nasledujúcich gest. Je dôležité zdôrazniť, že dané slová sa nesmú redukovať len na prítomnosť; znamenajú celok, ktorý zahŕňa aj budúcnosť“ (*Amoris laetitia*, 213 – 214).

88 „Sviatosť nie je ‚vec‘ alebo ‚sila‘, pretože v skutočnosti sám Kristus ‚ide kresťanským manželom v ústrety‘ [...] Kresťanské manželstvo je znamením, ktoré nielen naznačuje, ako veľmi Kristus miloval svoju Cirkev v zmluve spečatenej na kríži, ale túto lásku sprítomňuje v spoločenstve manželov. Spájajúc sa v jednom tele, predstavujú zasnúbenie Božieho Syna s ľudskou prirodzenosťou. [...] Hoci analógia medzi párom manžel – manželka a Kristus – Cirkev je nedokonalá

vydávajú pred svetom: ich schopnosť vzájomnej oddanosti a oddanosti voči deťom, ich schopnosť vernosti, trpezlivosti, odpustenia a súcitu sú také, že v základe ich vzťahu dávajú vytušiť „nadprirodzený zdroj“, čosi „viac“, čo je ľudsky nevysvetliteľné a neustále živí ich lásku, že sa zdá takmer hrdinská.⁸⁹

69. Pri slávení sviatosti manželstva sa treba postarať o to, aby sa snúbenci zapojili do výberu čítaní pri omši a prípadne aj do voľby iných častí obradu (napríklad rôzne spôsoby vstupného obradu, požehnania manželov, formulárov modlitieb veriacich, spevov a podobne). Aspekt, ktorý by bolo treba najviac podčiarknuť, je vedomie nového vyliatia Ducha Svätého počas sobášneho obradu; keďže sa tento začleňuje do dynamizmu milosti začatom v krsťte, udeľuje nový rys Božej lásky, ktorá sa na nás vylieva počnúc samým krstom a ktorá teraz nabera črty „manželskej lásky“. Týmto novým darom Ducha sa obnovuje srdce manželov a ich manželská láska sa zameriava a premieňa na lásku, ktorá má v sebe hĺbku a nevyčerpatelnú silu Božej lásky, a teda je opravdivou „manželskou dobročinnou láskou“.⁹⁰ Aj svätí, ktorých vzývame v litániách, sú

---

analogia, pozýva nás prosiť Pána, aby svoju lásku vliadol do ohraničenosti vzťahov manželov“ (*Amoris laetitia*, 73).

89 „Prichádza mi na myseľ zázrak rozmnoženia chlebov: aj pre vás môže Pán rozmnožiť vašu lásku a deň čo deň vám ju darovať sviežu a dobrú. Má jej nekonečnú zásobu! On vám daruje lásku, ktorá je základom vášho spojenia a denne ju obnovuje, posilňuje. A zväčšuje ju, keď rodina rastie počtom detí“ (František, *Príhovor k snúbencom, ktorí sa pripravujú na manželstvo*, 14. februára 2014).

90 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, č. 1624: „V epikléze tejto sviatosti manželia dostávajú Ducha Svätého ako spoločenstvo lásky Krista a Cirkvi. Duch Svätý je pečaťou ich zmluvy, stále prístupným prameňom ich lásky a silou, ktorou sa bude obnovovať ich vernosť.“ Porov. aj *Amoris laetitia*, 120. Rôzne sú epiklézy v sobášnom obrade, uvádzame z nich niektoré (podľa talianskej verzie *editio typica altera*

orodovníkmi za toto vyliatie. Bolo by pre manželov veľkou pomocou, keby vzývali svätých/blahoslavených manželov našich čias, ktorí už žili ako manželia a manželky, otcovia a matky, a aj svätých orodovníkov, dôležitých pre snúbencov, aby tak mohli zvýrazniť dôstojnosť manželského stavu v cirkevnom spoločenstve a pomôcť pochopiť krásu a silu tejto sviatosti v ekonómii spásy.

70. Niekoľko dní pred sobášom je veľmi užitočná jednodňová alebo dvojdňová duchovná obnova. Hoci sa to môže zdať nereálne pre mnohé záležitosti, ktoré treba vybaviť pred sobášom, na miestach, kde sa to uskutočnilo, prinieslo to veľký osov. Práve zhon pre toľké praktické povinnosti spojené s nastávajúcou oslavou môže odpútať snúbencov od toho, čo je dôležitejšie – slávenie sviatosti a stretnutie s Pánom, ktorý prichádza, aby „prebýval“ v ľudskej láske, naplňajúc ju svojou božskou láskou. Prílišný nepokoj pre „veci, ktoré treba urobiť“, môže vyvolať roztržitosť a hrozí, že odsunie na druhé miesto celú duchovnú prípravu, ktorá ich niekoľko mesiacov posúvala dopredu. V tomto zmysle krátka duchovná obnova tesne

---

Ordo celebrandi Matrimonium schválená Kongregáciou pre Boží kult a disciplínu sviatostí dekrétom prot. n. 874/02/L z 29. apríla 2004); modlitba na ukončenie vzývania svätých: „Zošli, Pane, na M. a M. Ducha svojej lásky, aby sa stali jedným srdcom a jednou dušou. Nech nič nerozdelí týchto manželov, ktorých si spojil, a naplnených milosťou nech ich nič nepostihne. Skrze Krista, nášho Pána.“ Epikléza v rámci modlitby požehnania manželov (prvá formula): „Zhliadni teraz dobrotivo na tieto svoje deti, ktoré spojené putom manželstva prosia o pomoc tvojho požehnania: vylej na nich milosť Ducha Svätého, aby silou tvojej lásky rozliatej v ich srdciach zostali verní manželskému zväzku.“ V modlitbe požehnania manželov (druhá formula): „Ó, Bože, polož ruku na M. a M. a vlej im do srdca silu Ducha Svätého. Daj, Pane, aby vo zväzku, ktorý si ty posvätil, zdieľali dary tvojej lásky, a keďže sa stali jeden pre druhého znakom tvojej prítomnosti, nech sú jedno srdce a jedna duša.“

pred sobášom môže pomôcť zamerať sa na podstatné, od-
pútať zrak od vedľajších vecí a obrátiť ho na Pána, ktorý
ide v ústrety snúbencom a uskutočňuje povolanie, ku kto-
rému ich pozval. Kde by nebola možná skutočná a vlastná
duchovná obnova, tomuto cieľu by mohla poslúžiť aj krat-
šia modlitba (napríklad večerné stretnutie typu „modlit-
bová vigília“). V každom prípade nech sa však pri konkrét-
nom návrhu berú do úvahy konkrétne povinnosti v živote
párov, o ktoré ide, a ich reálne možnosti zabezpečiť si čas
na obnovu pred slávením sobáša, aby už sám návrh nebol
neuskutočniteľný.

71. Blízko pred sobášom – v kontexte tejto duchovnej
obnovy alebo „modlitbovej vigílie“ či iného kontextu – je
veľmi dôležité pristúpiť k sviatosti zmierenia.⁹¹ Skúsenosť
ukazuje, že dosiahnuť Božie odpustenie – ak je potrebné,
aj prostredníctvom dôkladnejšej spovede z minulého živo-
ta – viac než čokoľvek iné lepšie disponuje snúbencov pri-
jať milosť, ktorú má Boh pre nich vo sviatosti manželstva,
lebo odstráni hlboký pocit viny, ktorý sa „vlečie“ z minu-
losti, daruje vnútorný pokoj, zameria ducha na Božiu mi-
losť a Božie milosrdenstvo a na všetko, čo je naozaj dôleži-
té, odvedie pozornosť od výlučne materiálnych záležitostí
sobáša. Okrem toho spoveď z príležitosti sobáša, niekedy
po rokoch „unikania“ od sviatosti zmierenia, je pre mno-
hých momentom návratu k sviatostnej praxi. Tam, kde
je to možné, mohlo by sa myslieť aj na spoločné slávenie
sviatosti zmierenia – zapojiť rodiny, z ktorých pochádzajú
snúbenci, svedkov a iných, ktorí sa chcú zúčastniť, aby sa
dar Božieho milosrdenstva rozšíril aj na pôvodné rodiny
snúbencov, v rámci ktorých je tak isto potrebné zmie-
renie a upevnenie vzájomného spoločenstva. Takýmto

---

91 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, č. 1622; Pápežská rada pre rodinu,
Príprava na sviatosť manželstva, 53.

spôsobom sa všetkým, čo sa zúčastnia na sobáši, pomôže prežiť tento okamih v správnej vnútornej disponovanosti.

72. Zapojenie rodičov, svedkov a najbližších členov rodiny do momentu modlitby pred sobášom aj pomimo slávenia spovede sa môže stať veľmi peknou príležitosťou pre všetkých, aby sa zomkli okolo páru; pre snúbencov je to možnosť prijať požehnanie od rodičov, ako je to tradíciou v Biblii (porov. *Tob* 10, 11 – 13; 11, 17), pre príbuzných a priateľov pochopiť, že zastupujú a zviditeľňujú cirkevné spoločenstvo, ktoré prijíma novú rodinu do väčšej rodiny Cirkvi a ktoré pociťuje zodpovednosť podporovať manželov.

73. Keď to zhrnieme, ciele blízkej prípravy sú nasledovné: a) pripomenúť náukové, morálne a duchovné aspekty manželstva (podrobne oboznámiť aj s obsahom predpísaných kánonických rozhovorov); b) prežívať duchovné skúsenosti stretnutia s Pánom; c) pripraviť sa na vedomú a plodnú účasť na sobášnej liturgii.⁹²

Tretia etapa: sprevádzanie v prvých rokoch manželského života

74. Katechumenátny itinerár sa nekončí slávením sviatosti manželstva. Sobáš nie je totiž izolovaným aktom, ale vstupom do „permanentného stavu“, ktorý si preto vyžaduje špecifickú „permanentnú formáciu“ pozostávajúcu z reflexie, z dialógu a pomoci zo strany Cirkvi.⁹³ Preto je ich

---

92 Porov. Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 50 – 58.

93 „Prípravu na kresťanské manželstvo možno kvalifikovať ako itinerár viery, ktorý sa nekončí slávením sviatosti manželstva, ale pokračuje po celý rodinný život, čím sa naša perspektíva neuzatvára sobášom ako aktom v okamihu jeho slávenia, ale ako trvalý stav“ (Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 16).

potrebné „sprevádzať“ aspoň v prvých rokoch manželského života⁹⁴ a nenechávať mladomanželov osamotených.⁹⁵

75. Treba zvyšovať citlivosť novomanželov na skutočnosť, že slávenie sviatosti manželstva je začiatok cesty a že manželský pár je stále „otvoreným projektom“, nie „dokončeným dielom“.⁹⁶ Je preto dobre, keď sa novomanželom pomáha v tejto počiatočnej fáze, v ktorej začínajú uvádzať do praxe „životný projekt“ vpísaný do manželstva, ale ešte nie naplno uskutočnený. Milosť obsiahnutá vo sviatosti totiž nepôsobí automaticky, ale vyžaduje, aby s ňou manželia spolupracovali, zodpovedne brali na seba úlohy a výzvy, ktoré život manželov prináša.⁹⁷

---

94 Väčšia účinnosť pastoračnej starostlivosti sa dosahuje tam, kde *sprevádzanie* nekončí v prvých rokoch manželského života. Pomocou rozhovorov s jednotlivými párami a komunitných momentov ide o pomoc mladým manželom nadobudnúť prostriedky a podporu v prežívaní svojho povolania. A to sa môže udiť len cestou rastu vo viere samotných párov“ (František, *Príhovor k účastníkom diecézneho formačného kurzu o manželstve a rodine organizovaného Tribunálom Rímskej róty*, 27. septembra 2018).

95 „Je nevyhnutné sprevádzať manželov v prvých rokoch manželského života tak, aby sa obohatilo a prehĺbilo ich vedomé a slobodné rozhodnutie patriť si navzájom a milovať sa až do konca. Čas zasnúbenia je neraz nedostatočný a rozhodnutie uzavrieť manželstvo pre rozličné dôvody uponáhľané, zatiaľ čo – akoby to nestačilo – dozrievanie mladých sa oneskoruje. Teda novomanželovia sa nachádzajú v situácii, že musia dokončiť tú cestu, ktorú bolo treba prejsť ešte počas zasnub“ (*Amoris laetitia*, 217).

96 „Zmluva o láske medzi mužom a ženou, zmluva pre život, sa neuzatvára improvizovane, zo dňa na deň [...], na láske treba pracovať, treba kráčať. Zmluve o láske muža a ženy sa treba učiť, treba ju cibriť. Dovolím si povedať, že je to umelecká zmluva. Urobiť z dvoch životov jediný život je takmer zázrak, zázrak slobody a srdca, zvereného viere“ (František, *Generálna audiencia. Rodina – 16. Zasnuby*, 27. mája 2015).

97 „Spojenie je reálne; je neodvolateľné a bolo potvrdené a posvätené sviatosťou manželstva. Ale pri spájaní sa manželia stávajú

76. Na uskutočnenie tohto všetkého sa párom predkladá ďalšia časť katechumenátneho itinerára s periodickými stretnutiami – mesačnými alebo s inou pravidelnosťou podľa zväzenia tímu sprevádzajúcich a podľa možnosti párov – a iných momentov, či už komunitných alebo týkajúcich sa páru.⁹⁸ Keď pár po sobáši zmení bydlisko a farnosť, bude dobré, aby sa integroval do novej farnosti a tá ju pozvala na itineráre sprevádzania manželov v novom spoločenstve.

77. Toto je vhodný čas pre pravú a vlastnú „manželskú mystagógiu“. Termínom „mystagógia“ sa chápe „vedenie do tajomstva“, to jest osobitný typ katechézy, ktorým sa pastieri Cirkvi v prvých storočiach obracali na novopokrstených, aby im umožnili pochopiť, čo sa udialo pri krste, ktorý prijali pri slávnostnej veľkonočnej vigílii.⁹⁹ V mystagogickej katechéze sa totiž často vyskytovali rečnícke otázky typu: „Viete, čo ste prijali?“ alebo „Viete, čo spôsobil vo vás Pán?“ Zámerom takejto katechézy po slávení krstu bolo postupne vovádzať do jeho plného pochopenia, predovšetkým obradného a symbolického – vysvetľovaním duchovného obsahu každého jednotlivého aspektu obradu – ale aj v ich morálnom a existenciálnom dopa-

---

protagonistami, pánmi vlastného príbehu a tvorcami projektu, ktorý treba spoločne ďalej niesť. „Áno“, ktoré si vymenili, je začiatkom cesty – s cieľom, ktorý je schopný prekonať to, čo môžu vnútiť okolnosti alebo prekážky, ktoré sa postavlia do cesty. Prijaté požehnanie je milosťou a popudom na tejto vždy otvorenej ceste. Často pomôže, ak si sadnú, aby sa porozprávali, a rozpracovali svoj konkrétny projekt s jeho cieľmi, nástrojmi a detailmi“ (*Amoris laetitia*, 218).

98 „Je želateľné, aby sa mladým párom dostalo vhodného sprevádzania, najmä počas prvých piatich rokov manželského života, posobášanými kurzmi, ktoré sa majú konať vo farnostiach alebo dekanátoch“ (Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 73).

99 Porov. napríklad Cyril Jeruzalemský – Ján Jeruzalemský, *Mystagogické katechézy*; Ambróz Milánsky, *De Sacramentis*; *De Mysteriis*.

de v tom zmysle, že krstencom sa dostáva svetlo, ako do konkrétneho života uvádzať to, čo sa slávalo.

Tento štýl mystagogickej katechézy možno aplikovať na sobáš. Prejdením rôznych momentov sobášneho obradu možno prehĺbiť bohatý symbolický a duchovný význam a jeho konkrétne dôsledky na manželský život: vzájomný súhlas (nie prechodný cit, ale vôľa vziať sa je v základe manželstva, vôľa, ktorú treba stále posilňovať),¹⁰⁰ posvätenie znakov, ktoré sú pripomienkou manželstva, napríklad prstene (prísľub vernosti, ktorý treba stále obnovovať),¹⁰¹ slávnostné požehnanie manželov (Božia milosť, ktorá zosťupuje na medziludský vzťah, prijíma ho a posväcuje, voči ktorej treba zostať stále otvorení),¹⁰² zmienka o manželoch uprostred eucharistickej modlitby (stále ponárat manžel-skú lásku do Kristovho veľkonočného tajomstva, aby sa posilňovala a prehlbovala).¹⁰³ Keď to zhrnieme, mystagogická manželská katechéza, rovnako ako krstná, znamená výzvu: „Staňte sa tým, čím ste! Pán požehnal a „naplnil“ milosťou váš zväzok, prinášajte teda ovocie tejto milosti!“ Pre tento cieľ je dôležité dať pocítiť manželom Kristovu prítomnosť nielen pri iných sviatostiach, ale aj pri samotnej sviatosti manželstva. Kristus je medzi nimi prítomný preto, že sú manželmi: on denne živí ich vzťah a na neho sa treba spoločne obracať v modlitbe. Milosť tejto sviatosti pôsobí medzi nimi a prejavuje sa v konkrétnom živote. Manželom preto treba pomôcť, aby si uvedomili „znaky“ Kristovej prítomnosti v ich zväzku.¹⁰⁴

---

100 Porov. *Amoris laetitia*, 133 – 135; 143 – 146; 163 – 164; 321 – 323.

101 Porov. *Amoris laetitia*, 125; 147 – 152; 319 – 320.

102 Porov. *Amoris laetitia*, 77; 120 – 124.

103 Porov. *Amoris laetitia*, 72 – 75; 317 – 318.

104 „Celý spoločný život manželov, celá sieť vzťahov medzi nimi, ich deťmi a svetom, bude naplnená a posilnená milosťou sviatosti, ktorá vyviera z tajomstva vtelenia a Veľkej noci, v ktorej Boh prejavil celú svoju lásku k ľudstvu a intímne sa s ním spojil. Keď bude treba čeliť

Veľakrát sa stáva, že pozornosť mladých manželov sa sústreďuje na potrebu zárobku a na deti, a prestanú pracovať na kvalite vzájomného vzťahu; zabúdajú na Božiu prítomnosť v ich láske. Oplatí sa pomáhať mladým manželom nájsť si čas na prehĺbenie svojho priateľstva a na prijatie Božej milosti. Predmanželská čistota zaiste napomáha tejto ceste, pretože dáva čas novomanželom byť spolu, lepšie sa spoznať bez toho, aby hneď mysleli na plodenie a rozvoj detí.

78. Už od začiatku manželského života je dôležité, aby dostávali konkrétnu pomoc pre pokojné prežívanie medzi-osobného vzťahu. Musia sa učiť veľa nových vecí: prijímať odlišnosť druhého, ktorá vychádza na povrch¹⁰⁵; nemať nereálne očakávania od života vo dvojici a považovať ho za cestu rastu¹⁰⁶; zvládať konflikty, ku ktorým nevyhnutne dôjde¹⁰⁷; poznať rozličné fázy, ktorými prechádza

---

výzvam, ktoré prídu, nezostanú sami, odkázaní len na vlastné sily. Sú povolani odpovedať na Boží dar svojím úsilím, svojou kreativitou, svojou pevnosťou a každodenným zápasom, ale vždy budú môcť vyzývať Ducha Svätého, ktorý posvätil ich zväzok, aby sa prijatá milosť nanovo prejavila v každej novej situácii“ (*Amoris laetitia*, 74).

105 „Pohľad sa obracia do budúcnosti, ktorú treba budovať deň po dni, s Božou milosťou – a práve preto sa od manželského partnera nežiada, aby bol dokonalý. Treba odložiť nabok ilúzie a prijať ho takého, aký je: nedokonalého, povolaného k rastu, na ceste. Keď je pohľad na manželského partnera neustále kritický, naznačuje to, že ani manželstvo nebolo prijaté ako projekt, ktorý treba spoločne budovať – s trepezivosťou, pochopením, toleranciou a štedrosťou. To spôsobuje, že lásku postupne nahrádza inkvizitný a neúprosný pohľad, kontrolovanie zásluh a práv, protesty, súťaženie, sebaobrana. Manželia sa tak stávajú neschopnými vzájomnej podpory, aby mohli obaja dozrievať a rásť v jednote. Novomanželom je to potrebné prezentovať s realistickou jasnosťou – od samého počiatku – takým spôsobom, aby si uvedomili, do čoho vstupujú“ (*Amoris laetitia*, 218).

106 Porov. *Amoris laetitia*, 221.

107 Porov. *Amoris laetitia*, 106; 163; 210; 232 – 234; 240.

každý vzťah¹⁰⁸; viesť dialóg, aby nadobudli rovnováhu medzi osobnými požiadavkami a požiadavkami manželov a rodiny¹⁰⁹; nadobúdať zdravé každodenné návyky¹¹⁰; vytvoriť si správny vzťah k pôvodným rodinám hneď od začiatku.¹¹¹; začať pestovať zdieľanú manželskú spiritualitu¹¹²; a ešte veľa ďalších vecí. Medzi rôznymi možnými podnetmi by sa mohlo manželom navrhnúť viesť si „denník manželstva“ pre akési občasné overovanie si manželského spoločenstva – zaznamenávať si do neho radosti a trápenia a všetko, čo tvorí konkrétny život manželov. Ide o istý druh „svätého písma“ na odovzdávanie pamäte na každý významný moment života, kde pocítili dotyk milosti Ducha Svätého, ktorý sa môže stať prostriedkom na odovzdanie viery v rodine: akýsi „pamätník“ milosti Ducha Svätého pôsobiacej v rodine.

---

108 „Kráčať znamená prechádzať cez rozličné etapy, ktoré nás povolávajú k štedrému darovaniu sa: od počiatočného dojmu charakterizovaného výrazne citelnou príťažlivosťou sa prechádza k potrebe druhého človeka, ktorého vnímame ako súčasť vlastného života. Odtiaľ sa ide k chuti vzájomnej spolupatričnosti, potom k chápaniu celého života ako spoločného projektu, až k schopnosti klásť šťastie druhého nad svoje vlastné potreby a k radosti, keď človek vidí svoje manželstvo ako dobro pre spoločnosť“ (*Amoris laetitia*, 220).

109 „Dozrievanie lásky znamená tiež naučiť sa „obchodovať“. Nie je to zisťný postoj alebo komerčná hra, ale v konečnom dôsledku aplikácia vzájomnej lásky, pretože tento obchod je križovatkou vzájomných ponúk a zrieknutí pre dobro rodiny. V každej novej etape manželského života si treba sadnúť a znovu „zadefinovať“ dohody – tak, aby nebolo víťazov ani porazených, ale aby zvíťazili obe strany“ (*Amoris laetitia*, 220).

110 „Mladých manželov treba tiež stimulovať, aby si vytvorili vlastné zvyky, ktoré ponúkajú zdravý pocit stability a ochrany a ktoré sa budujú s množstvom každodenných zdieľaných rituálov. Je dobré vždy ráno sa pobožkať, každý večer si dať požehnanie; čakať na druhého a privítať ho, keď príde; občas spolu chodiť von, podieľať sa na domácich prácach“ (*Amoris laetitia*, 226).

111 Porov. *Amoris laetitia*, 17 – 18.

112 Porov. *Amoris laetitia*, 313 a nasl.

79. Veľa je stránok manželského a rodinného života, ktoré sa v týchto rokoch môžu stať predmetom dialógu a katechézy. Napríklad je dôležité objasniť manželom chúlостivú tému manželskej sexuality¹¹³ a témy s ňou spojené, ako je odovzdávanie života a regulácia pôrodnosti a iné otázky z oblasti morálky a bioetiky.¹¹⁴ Ďalšou oblasťou, ktorú netreba obísť, je ľudská a kresťanská výchova detí, ktorá je veľkou zodpovednosťou rodičov. Manželské páry treba v tejto veci primerane formovať, keďže sa čoraz viac šíri tendencia mať v tejto veci rôzne názory alebo prenechávať túto úlohu iným.¹¹⁵ Vzhľadom na tieto témy učenie Cirkvi dáva k dispozícii manželom poklad múdrosti, ktorý ak sa dobre predloží, manželia ho veľmi ocenia a prijímú.

80. Ide teda o „učňovskú“ fázu, počas ktorej im bude veľkou pomocou blízkosť a konkrétne podnety starších manželov, ktorí sa podelia s mladšími s tým, čo sa sami naučili „na svojej ceste“.¹¹⁶

Ochota starých rodičov zaoberať sa vnukmi je veľkým zdrojom. Manželom to umožňuje nájsť si čas, aby boli spolu. Niekedy to však nie je možné a manželia musia fakticky hľadať alternatívne riešenia. Takéto príklady veľkodušnosti a pomoci mladým manželom sú nádherné prejavy lásky.

---

113 Porov. *Amoris laetitia*, 150 – 157.

114 Porov. *Amoris laetitia*, 80 – 83.

115 Porov. *Amoris laetitia*, 84 – 85; František, *Generálna audiencia. Rodina – 15. Výchova*, 20. mája 2015.

116 „Manželia s dobrou skúsenosťou ‚vyučovania‘ môžu v tomto zmysle ponúknuť praktické prostriedky, ktoré im samým boli užitočné: plánovanie nezištných spoločných okamihov, čas odpočinku s deťmi, rozličné spôsoby slávania dôležitých vecí, priestory zdieľanej spirituality. Môžu však učiť aj dôvtipným prístupom, ktoré pomáhajú tieto okamihy naplniť obsahom a významom na osvojenie si lepšej komunikácie“ (*Amoris laetitia*, 211).

81. Pastorácia manželov je predovšetkým pastoráciou puta.¹¹⁷ Vždy, keď sa manželské páry ocitnú zoči-voči novým ťažkostiam, treba im pomáhať, aby mali v srdci predovšetkým obranu a upevnenie manželského zväzku pre ich vlastné dobro a pre dobro detí. Na stretnutiach, ktoré sa im navrhnu, je potrebné trvať na posvätnosti ich manželského puta, a ako to skúsenosť ukazuje, že dobrá – duchovné, psychologické a materiálne – ktoré vyplývajú zo zachovania zväzku, sú vždy oveľa väčšie než tie, ktoré sľubuje prípadné rozdelenie. Takto sa naučia pravej trpezlivosti, pevnosti ducha a múdrosti, akú treba mať v okamihoch ťažkostí, učiac sa nevidieť v rozchode manželov rýchle riešenie problémov, ako sa im to, žiaľ, často odporúča.

Keď sa učia prekonávať ťažké chvíle, dozrieva ich láska a ich zväzok sa upevňuje: každá kríza je momentom rastu a príležitosťou urobiť „kvalitatívny skok“ vo vzťahu, volaním po novej hĺbke a autentickejši.¹¹⁸ Rovnako ako v kresťanskom živote, aj tu sa treba „cvičiť“ v „boji viery“ (1 Tim 6, 12), tak aj v manželskom živote manželia sa musia cvičiť v „ochrane“ svojho manželstva pred všetkými vnútornými a vonkajšími, ľudskými a duchovnými, spoločenskými a kultúrnymi ohrozeniami, ktoré by mohli podkopať jeho pevnosť a samotnú existenciu. Je dôležité zdôrazniť, že pomoc, ktorú chceme poskytnúť, zahŕňa duchovné sprevádzanie, praktické cesty, stratégie odvodené z psychologickkej skúsenosti a psychologických orientácií. Bude užitočné odporučiť párom aj miesta a osoby, poradcov alebo

---

117 Porov. *Amoris laetitia*, 211.

118 Rodine treba pomôcť odhaliť, že prekonaná kríza nevedie k menej intenzívnemu vzťahu, ale k vylepšeniu, usadeniu a dozretiu vína jednoty [...], keď sa manželstvo prijme ako úloha, ktorá znamená aj prekonávanie prekážok, každú krízu možno vnímať ako príležitosť dospieť k spoločnému pitiu lepšieho vína“ (*Amoris laetitia*, 232).

ochotné rodiny, na ktoré sa môžu obrátiť o pomoc, keď sa ocitnú v ťažkostiach.

82. Podstatné je zamerať cestu manželského páru na stretnutie s Kristom: pár sa potrebuje neustále stretať s Kristom a živiť sa jeho prítomnosťou. Zvlášť novomanželia musia vnímať mimoriadnu príležitosť, ktorá sa im ponúka vo sviatosti Eucharistie a vo sviatosti zmierenia, že tam môžu mať živý kontakt s Ježišom Kristom, aby sa mu mohli pripodobniť.¹¹⁹ Z Eucharistie totiž manželia prijímajú milosť na prekonanie svojej uzavretosti a egoizmu.¹²⁰ Vo sviatosti zmierenia zakusujú nekonečné bohatstvo milosrdenstva Boha, ktorý nám vo svojom Synovi neustále odpúšťa. Takto sa učia trpezlivosti a milosrdenstvu jeden voči druhému, aby sa prijaté odpustenie stalo darovaným odpustením podľa Ježišovho učenia: „Nemal si sa teda aj ty zľutovať nad svojím spolusluhom, ako som sa ja zľutoval nad tebou?“ (Mt 18, 33).¹²¹ V stretnutí s Kristom vo sviatosťiach postupne dozrieva špecifická *snubná identita* kresťanských manželov.

---

119 „Manželská duchovnosť [...] bude musieť zahrnúť obnovu sviatosťných dynamizmov s osobitnou rolou sviatosti zmierenia a eucharistie. Sviatosť zmierenia oslavuje Božie milosrdenstvo voči ľudskej biede, dáva rast krstnej vitalite a dynamizmom vlastným birmovaniu. Vyplyva z nej posilnenie pedagogiky vykúpenej lásky, ktorá s úžasom objavuje veľkosť Božieho milosrdenstva vzhľadom na drámu človeka, ktorého Boh stvoril a podivuhodnejšie vykúpil. Eucharistia tým, že slávi pamiatku darovania sa Krista Cirkvi, rozvíja citovú lásku vlastnú manželstvu v každodennom darovaní sa manželskému partnerovi a deťom. Pritom sa nezabúda, že „všetkým ostatným prejavom kultu a modlitby dáva zmysel tá forma slávenia, ktorá sa vyjadruje každodenným životom rodiny, keď jeho obsahom je láska a obeta“ (EV 93)“ (Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, 41).

120 Porov. *Amoris laetitia*, 186; 318.

121 Porov. *Amoris laetitia*, 105 – 108.

83. Stálu a neustálu starostlivosť Cirkvi o manželov možno uskutočňovať rôznymi pastoračnými prostriedkami:¹²² počúvanie Božieho slova, zvlášť formou *lectio divina*; stretnutia spojené s uvažovaním o aktuálnych otázkach, týkajúcich sa manželského a rodinného života; zapojenie párov do liturgických slávení špeciálne pre nich; periodické duchovné obnovy pre manželov; eucharistické adorácie organizované pre manželov s meditáciami napríklad zo života svätých manželov; duchovné rozhovory a duchovné sprevádzanie; účasť na stretnutiach rodinných spoločenstiev, aby sa mohli konfrontovať s inými rodinami; zapojenie sa do charitatívnych a misijných činností.¹²³ Manželia potrebujú rozvíjať pravú a vlastnú „manželskú duchovnosť“, ktorá by živila a podporovala špecifickú cestu svätosti, ktorou prechádzajú v manželskom živote.¹²⁴

Medzi privilegovanými pastoračnými prostriedkami je slávenie výročia sobáša v rámci liturgického slávania v komunite so špeciálnym požehnaním pre manželov. Pri príležitosti najdôležitejších výročí (napríklad každých päť rokov), je možné navrhnúť manželom, ktorí ho v tom roku slávia, obnoviť si manželské sľuby. Takýmto spôsobom alebo aj inak možno pomáhať rodine cítiť sa súčasťou cirkevného spoločenstva, ktoré slávi, delí sa o radosť a cestu manželov, čím sa stáva „rodinou rodín“.¹²⁵

84. Rozvíjaním snubnej identity môže rásť zmysel pre poslanie, ktoré pramení zo sviatosti.¹²⁶ Keďže sa katechumenátny itinerár pre manželský život končí, v tejto chví-

---

122 Porov. *Amoris laetitia*, 227 – 229.

123 Porov. František, *Príhovor pri príležitosti inaugurácie Súdneho roka tribunálu Rímskej róty*, 29. januára 2019.

124 Porov. *Amoris laetitia*, 313 – 324; *Gaudete et exsultate*, 14 – 34.

125 Porov. *Amoris laetitia*, 87.

126 Porov. *Amoris laetitia*, 88; 324.

li je preto vhodné pozvať páry, aby sa začlenili do bežnej pastorácie rodín vo svojich farnostiach alebo v cirkevnom spoločenstve, s ktorým nadviazali nejaký vzťah. Napríklad novomanželia sa môžu postupne zapojiť do katechumenátnej prípravy na manželstvo nových skupín snúbencov a do života spoločenstva, do pastorácie detí a mládeže s tým, že prevezmú osobitné úlohy v animácii spoločenstva. Môžu sa vytvárať skupiny manželskej spirituality (aj za pomoci prípadných rodinných hnutí) a manželskej pastorácie.

85. Keď to zhrnieme, ciele sprevádzania v prvých rokoch manželského života sú nasledovné: a) „v mystagogickej manželskej katechéze“ predstaviť duchovné a existenciálne dôsledky slávanej sviatosti v konkrétnom živote; b) hneď od začiatku pomáhať párom vytvoriť si správny spôsob medziosobného vzťahu ako manželov; c) prehĺbiť témy sexuality v manželskom živote, témy odovzdávania života a výchovy detí; d) vzbudiť u párov pevnú vôľu chrániť si manželský zväzok v akejkolvek krízovej situácii, ktorá na nich doľahne; e) predkladať stretnutie s Kristom ako nevyhnutný zdroj obnovy milosti pre manželov a nadobudnúť manželskú spiritualitu; f) pripomenúť zmysel špecifického poslania kresťanských manželov.

86. Na záver tohto návrhu nemožno obísť skutočnosť, aká naliehavá je adekvátnejšia formácia kňazov, seminaristov a laikov (vrátanie manželských párov) pre službu sprevádzania mladých k manželstvu. Pri zabezpečovaní systematickej formácie a aktuálnej informovanosti kňazov/rehoľníkov a pastoračných pracovníkov vzhľadom na manželský katechumenát je nevyhnutné prekonať staré návyky a formovať k novému štýlu sprevádzania jednak v znalosti obsahov (teologických, morálnych, bioetických

a duchovných) vhodných pre realitu dnešných párov, ktoré v čase, keď sa kontaktujú s Cirkvou, aby sa zosobášili, už často spolu žijú a majú deti. V mnohých pastoračných kontextoch sa dnes zvlášť javí ako nevyhnutná formácia seminaristov a kňazov zameraná hlavne na nové výzvy manželskej a rodinnej pastorácie, vrátane otázok týkajúcich sa sexuálnej a manželskej morálky a bioetiky, ktoré sú dnes súčasťou každodenného života rodín v mnohých častiach sveta. S cieľom dosiahnuť účinnú participáciu manželov ako pastoračných pracovníkov je nevyhnutné pochopiť puto komplementárnosti a cirkevnej spoluzodpovednosti, aké jestvuje medzi *ordo sacerdotalis* a *ordo coniugatorum*, aby sa pôsobenie kňazov otvorilo väčšej spolupráci s laikmi a rodinami, uznávajúc ich významnú pastoračnú rolu vo farnostiach a na diecéznej úrovni. V mnohých miestnych podmienkach často chýba práve možnosť, aby manželia mali priestor pôsobiť v pastorácii ako manželia. Je totiž nepochybné, že na vyjadrenie misijného charakteru pastorácie manželstva okrem špecifického sprevádzania pastierov poslúži aj svedectvo rodín a manželov: v tom zmysle nie je dobré oddeľovať *ecclesia docens* od *ecclesia discens*, práve pre bohatú konkrétnu skúsenosť z manželského a rodinného života, akú manželia vlastnia.

Sprevádzať páry „v kríze“

87. V príbehu každého manželstva možno nájsť chvíle, v ktorých vnútorné spojenie manželov upadá a manželia sa ocitajú v obdobiach, niekedy aj dlhých, v ktorých prežívajú utrpenie, únavu a nepochopenia, a teda prechádzajú skutočnými manželskými „krízami“. Tie sú súčasťou príbehu rodín: sú fázami, ktoré, ak sa prekonajú, môžu pomôcť páru nájsť šťastie „novým spôsobom, vychádzajúc

z možností otvorených novej etape“ tým, že v nich ešte viac dozreje „víno ich zväzku“.¹²⁷

No aby sa vyhlo vyhroteniu krízy do takej miery, že by bola neriešiteľná, je vhodné, aby farnosť alebo spoločenstvo mali k dispozícii pastoračnú službu sprevádzania párov v kríze, na ktorú sa môžu obrátiť tí, čo vnímajú, že sa ocitli v takejto osobitnej situácii; „služba venovaná tým, ktorých manželský vzťah sa narušil, zdá sa byť osobitne naliehavá“.¹²⁸ Prevencia rozpadu manželstva je dnes totiž rozhodujúcim faktorom, ako sa vyhnúť rozchodom, ktoré môžu nenapraviteľným spôsobom zhoršiť a poškodiť vzájomné puto.

88. Keďže skúsenosť ukazuje, že „v ťažkých alebo kritických situáciách sa väčšina ľudí neobracia na pastoračné sprevádzanie, pretože ho nevníma ako chápané, blízke, realistické, „vtelené““¹²⁹ je vhodné, aby sa „sprievodcami“ párov v ťažkostiach alebo takých, čo sa už rozišli stali okrem pastiera aj manželka, zvlášť tí, čo prekonali krízu. Stanú sa „sprevádzajúcim spoločenstvom“, ktoré môže vydať svedectvo a urobiť zjavným, že milosrdný Samaritán je vzkriesený Kristus, ktorý si vo svojom oslávenom tele zachováva rany, a práve preto má súciti so zraneným človekom, opusteným pri ceste¹³⁰ – s pármami v ťažkostiach.

89. Pre tento cieľ bude naliehavé mať naporúdzi formačné projekty zamerané na páry, ktoré sprevádzajú páry v kríze alebo v odluke, aby sa tak vytvorili podmienky

---

127 Porov. *Amoris laetitia*, 232. O výzve manželských kríz porov. aj nasledujúce články, 232 – 240.

128 *Amoris laetitia*, 238.

129 *Amoris laetitia*, 234.

130 Porov. František, *Audiencia pre členov Združenia „Retrouvaille“*, 6. novembra 2021.

pre pastoračnú službu, ktorá by zodpovedala potrebám rodín. Dvojnásobnú pozornosť treba venovať manželom v ťažkostiach, ale aj ich deťom, ak ich majú; je potrebné sprevádzať ich pomocou psychologického a duchovného rozhovoru, v ktorom by bolo možné zachytiť ich osobné a rodinné ťažkosti a podporiť ich.

V tomto kontexte sa vraciame k dôležitosti pastorácie puta, ktorá má už od prvých rokov manželského života sprevádzať mladomanželov v rôznych etapách ich spoločného života. Krízy sú totiž súčasťou cesty a musia sa premeniť na príležitosti, niekedy síce bolestivé, ale hoci spôsobujú utrpenie a rany v srdci aj na tele, nechávajú priestor na zmierenie, odpustenie a účinkovanie milosti, ktorá naďalej pôsobí vo sviatostnom zväzku.

90. Jestvujú bežné krízy, ktoré sa stávajú vo všetkých manželstvách a poznamenávajú niektoré etapy rodinného života (príchod prvého dieťaťa, výchova detí, „prázdne hniezdo“, staroba rodičov); ale jestvujú aj osobné krízy spojené s ekonomickými, pracovnými, citovými, spoločenskými, duchovnými ťažkosťami, alebo sú dôsledkom nečakaných traumatických okolností a udalostí.¹³¹ V takýchto prípadoch „náročné umenie zmierovania, ktoré si vyžaduje podporu milosti, potrebuje aj štedrú spoluprácu príbuzných a priateľov a niekedy aj vonkajšiu a profesionálnu pomoc“. Ide o to, aby bolo zaručené sprevádzanie, ktoré nie je len psychologické, ale aj duchovné, aby sa postupnou personalizovanou mystagogickou cestou a pomocou sviatostí obnovil hlboký význam puta a povedomie o prítomnosti Krista medzi manželmi. Utíšiť si srdce, vzývať Ježišovo meno a započúvať sa do jeho hlasu môže pomôcť vytvoriť podmienky, aby on mohol oživiť ich vzťah, prísť im na pomoc v ťažkostiach, piť s nimi kalich utrpenia,

¹³¹ *Amoris laetitia*, 235 – 236.

byť im pritom po boku ako pocestný s emauzskými učeníkmi (porov. *Lk 24, 13*).

V praxi ide o to vytvoriť priestory a cesty, ktoré budú schopné uviesť ľudí do umenia rozlišovania v každodennom živote, aby vedeli včas spoznať situácie utrpenia, príležitosti nebezpečenstva, ktorému sa treba vyhnúť, nezrelosti a rany, ktoré treba prekonať. Povzbudenie, ktoré môže znieť v srdciach tých, čo sa namáhajú, je vyjadrené v Jánovom evanjeliu: „Ostaňte v mojej láske!“ (*Jn 15, 9*).

91. Ako príklad predkladáme možnú praktickú aplikáciu vyjadrených princípov. Ide o itinerár pre páry v kríze, inšpirovaný kráčaním Ježiša s emauzskými učeníkmi (porov. *Lk 24, 13 a 35*). Keď vhodne oboznámime farské spoločenstvo s touto službou, ak o to pár požiada a prijme návrh spoločnej cesty sprevádzania, môžu sa skúsiť striedať „individuálne“ stretnutia (s jednotlivým párom) so „skupinovými“ (so zapojením viacerých párov). Celkovo by cesta mohla mať takýto postup:

„Priblížil sa k nim sám Ježiš a išiel s nimi“ (*Lk 24, 15*) – Prvé („individuálne“) stretnutie prijatia a zoznámenia sa.

Je dobré, aby sa prvé stretnutie udialo v kontexte dôvernosti a osobnej blízkosti, a teda aby sa obmedzilo na jeden pár, ktorý by prijal a vypočul pár sprevádzajúcich, a kňaz, schopný prejaviť empatiu, lásku a plnú disponibilitu podporiť ich. Po tomto prvom stretnutí, ktoré bude len počúvaním, by mohli nasledovať ďalšie, ktoré budú začiatkom skutočnej a vlastnej cesty sprevádzania.

„O čom sa to cestou zhovárate?“ (*Lk 24, 17*) – Niekoľko stretnutí („individuálnych“), aby Bohu a svojmu partnerovi povedali dôvod svojej „zronenej tváre“ (*Lk 24, 17*).

Všetky stretnutia sa uskutočňujú vždy v atmosfére modlitby, lebo ide o duchovnú cestu, nie o čisto psychologické terapeutické sedenia manželského páru. Pár sa

teda postaví do Božej prítomnosti a dostane sa im pomoci „otvoriť si srdce“, aby každý z manželov spoznal, „prečo trpí ten druhý“. Sprevádzajúci zamerajú toto „otvorenie srdca“ tak, aby sa jednoducho neobmedzilo na vzájomné obviňovanie. Otázky, na ktoré sa má odpovedať, preto nebudú: „Aké sú tvoje chyby?“, „Čo by si mal zmeniť?“ a podobne, ale: „Aké je utrpenie, ktoré nosím vo svojom srdci?“, „Akú ťarchu zakusujem?“, „Čo ma zraňuje v spôsobe, akým prežívame náš vzťah?“. Nezriedka totiž u manželských párov chýba komunikácia a dialóg, aby sa dozvedeli o duševnom stave a pohľade toho druhého.

„Nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! Nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť a tak vojsť do svojej slávy?“ (Lk 24, 25 – 26) – Stretnutia („rozšírené“) s rôznymi pármí na objasnenie kríz.

Po individuálnych stretnutiach s každým jednotlivým párom môžu nasledovať stretnutia v skupine, počas ktorých jeden zo sprevádzajúcich párov môže vyrozprávať svoju skúsenosť a prežité krízy, zdôrazňujúc „to nové“, čo sa naučili vo chvíľach ťažkostí a skúšok v manželstve. Môže tam byť aj krátke poučenie s čítaním a komentárom častí vhodne zvolených z *Amoris laetitia* alebo úryvky z toho, čo napísali svätí manželia, ktorí prekonali tvrdé okamihy manželskej skúšky. Cieľom je vysvetliť, že ak sa „krízy“ akceptujú, pochopia, prežívajú spoločne a manželia im čelia s Pánovou pomocou, môžu sa stať pre manželský pár momentmi milosti a rastu. Krízy nie sú v konečnom dôsledku „anomálie“, ale „normálne“ udalosti v manželskom živote. Dokonca aj krízy spôsobené osobnými slabosťami a hriechmi. Aj ony sa môžu stať tými „utrpeniami Krista“, prítomného uprostred manželov, ktorý je zranený ich hriechmi a trpí s nimi, aby spolu s nimi vstúpil do slávy (porov. Lk 24, 26) v uzdravenom a „vykúpenom“ vzťahu. Pri týchto stretnutiach, ako sa to už zdôraznilo v katechumenátnom

itinerári manželstva, nemá chýbať *kerygmatické* ohlasovanie: Pán je prítomný a žije! Spolu s ním sa aj „smrť“ krízy môže premeniť na vzkriesenie k novému životu!

„A počnúc od Mojžiša a všetkých prorokov vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo“ (Lk 24, 27) – („Skupinové“) stretnutia nad Svätým písmom.

Po predchádzajúcich „katechetických“ stretnutiach môžu nasledovať iné skupinové stretnutia, pri ktorých sa spoločne slávi liturgia slova: prečíta sa biblický úryvok, po ňom nasleduje čas na rozjímanie a čas na zdieľanie, ktoré je možné usmerniť niekoľkými otázkami a uzavrieť záverečnou úvahou zo strany sprevádzajúcich. Treba starostlivo vybrať biblické texty týkajúce sa tém, ako: Božia blízkosť v skúškach, odpustenie, ktoré sme dostali od Boha a ktoré sme venovali iným, milosť, ktorá pôsobí v slabosti, spoločenstvo srdca ako ovocie Ducha Svätého, povolanie k svätosti, sviatosť manželstva a podobne.

„Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva“ (Lk 24, 29) – Eucharistická adorácia a sviatosť zmierenia.

Párom, ktoré sledujú tento program, možno navrhnúť „eucharistický večer“ (alebo aj viac než jeden). Po viacerých stretnutiach, pri ktorých sa objasnili rôzne krízy, aké ľudia prežívajú, často prichádza pocit bezmocnosti a neschopnosti prekonať ich. Ťažkosti sa zdajú väčšie ako vlastné sily. Môže to byť okamih priniesť svoju krízu pred Pána, prítomného v Najsvätejšej sviatosti, „predstaviť ju“ a „položiť mu ju“ k nohám, aby on vyliečil rany a uzdravil srdcia. Toto odovzdanie krízy Pánovi možno prežiť konkrétnym gestom páru pred Najsvätejším (položenie nejakého predmetu, symbolu), v rámci nejakého jednoduchého liturgického momentu.

Iný spôsob, ako možno párom umožniť prežívať prítomnosť Pána, ktorý „zostáva s nami“, je kajúca pobožnosť. Vo chvíľach krízy je mimoriadne dôležité pristúpiť

k sviatosti zmierenia. Nič tak nepomáha liečiť rany a odpustiť manželskému partnerovi ako odpustenie prijaté od Pána. Táto sviatosť okrem toho vlieva do duše osobitné milosti zmierenia: zmierenie s Bohom, so sebou samými a so svojou minulosťou, s blížnym. Tento proces pomáha liečiť rozdelenia a „vnútorné“ odcudzenie manželov balzomom zmierenia a odpustenia.

„Vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho“ (*Lk* 24, 30). – Eucharistické slávenie.

Párom možno navrhnúť jedno alebo viac eucharistických slávení, aby sa im pomohlo zakúsiť, že Ježiš je prítomný aj uprostred krízy. On je tým, čo sa zakaždým stáva „chlebom, ktorý pre nás láme“, lebo prežil utrpenie odmietnutia a nepochopenia a urobil z nich príležitosť na lásku a darovanie sa druhým. Toto je milosť, ktorú môžu získať aj páry: nezostať uzavretí do svojho utrpenia, ale premeniť ho na príležitosť rásť vo viere a obnoviť vzájomné sebadarovanie.

„Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho. [...] A ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema“ (*Lk* 24, 31 – 33). – Záver cesty.

Párom by sa mohli navrhnúť aj momenty spoločného odpočinku a oslavy. Ani v krízach netreba nikdy strácať nádej a upadnúť do negatívneho videnia života. Najmä zistenie, že máme bratov vo viere, ktorí nám stoja po boku a podporujú nás, môže znova vzbudiť dôveru a radosť v srdci.

Záverečné stretnutia cesty môžu pomôcť párom „vrátiť sa do Jeruzalema“, to jest pokračovať v manželskom živote s novou múdrosťou nadobudnutou v kríze. Môžu vyťažiť z toho, čo sa naučili, a svedčiť aj iným párom o tom, čo prežili, a o stretnutí so živým Ježišom Kristom.

Nejde však o definitívnu rozlúčku. Život prináša stále nové výzvy a krízy nemusia byť vôbec zažehnané. Je preto

dobré, aby sprevádzajúci uistili manželské páry o ich neustálej ochote prijať ich, počúvať a podporovať aj v budúcnosti. Ak sa vytvorilo ovzdušie dôvery, páry by naďalej mohli mať niekoho, na koho sa môžu v prípade potreby obrátiť. Sprevádzajúci majú dať pocítiť párom, že Cirkev je tu stále pre nich ako matka, ktorá je vždy pripravená prijať svoje deti.

Je dobré zopakovať, že počas celého trvania cesty okrem stretnutí v skupine môže byť potrebné pokračovať aj v individuálnych stretnutiach s každým párom. Ak je totiž veľkou pomocou a povzbudením počúvať skúsenosť iných – ako sa to deje vo chvíľach zdieľania –, manželské páry môžu inokedy cítiť potrebu osobnejšej konfrontácie a väčšej diskretnosti, aby sa cítili slobodné hovoriť o svojich ťažkostiach.

92. Model, ktorý sme tu predložili, je len príkladom, ktorým chceme ukázať, že aj táto cesta sprevádzania párov v kríze môže prebiehať v štýle katechumenátneho itinerára na prípravu na manželstvo, ako sme ho predstavili v predchádzajúcich kapitolách. Ani v tomto prípade sa metodológia nemá obmedziť na „prednášky“ a na odovzdávanie pojmov, ale zapojením do kresťanského spoločenstva má umožniť zakúsiť ľudskú a duchovnú blízkosť, striedajúc chvíle prehľbovania vo viere s momentmi stretnutia, modlitby, počúvania a zdieľania s gestami obradov, slávením sviatostí, kde sa prejavujú za sebou nasledujúce etapy rastu pozývaním rozlišovať, *kerygmatickým* ohlasovaním a podobne. Každá miestna Cirkev si môže vypracovať vlastnú cestu so svojimi spôsobmi uplatňovania alebo sa inšpirovať inými „biblickými vzormi“ vzhľadom na to, čo sme tu predložili: napríklad stretnutie Samaritána s raneným človekom (Lk 10, 25 – 37), márnotravný syn, ktorý sa vracia k otcovi (Lk 15, 11 – 32), chýbajúce a nové víno v hojnosti

na svadbe v Káne (Jn 2, 1 – 12), stretnutie Samaritánky s Ježišom a objav vody, ktorá uhasí každý smäd (Jn 4, 1 – 43) a podobne.

93. Napriek všetkej podpore, ktorú Cirkev môže ponúknuť manželským párom v kríze, sú však situácie, v ktorých je odlúčenie nevyhnutné. „Niekedy sa dokonca môže stať morálne nutné, keď ide o uchránenie slabšieho manželského partnera alebo malých detí od najťažších rán spôsobených aroganciou a násilím, ponížovaním a zneužívaním, odcudzením a ľahostajnosťou.“ V každom prípade rozluku „treba pokladať za krajný prostriedok, keď sa každý iný pokus ukázal ako neúspešný“.¹³²

V takýchto prípadoch „osobitné rozlišovanie je nenahradiiteľné pre pastoračné sprevádzanie odlúčených, rozvedených, opustených. Treba predovšetkým prijať a prejavovať pochopenie pre utrpenie ľudí, ktorí nespravodlivo podstúpili odlúčenie, rozvod, zostali opustení – alebo pre týranie zo strany manželského partnera boli nútení prerušiť spoluzitie. Odpustenie podstúpenej nespravodlivosti nie je ľahké, je to však cesta, ktorú milosť umožňuje. Z toho vyplýva nevyhnutnosť pastorácie zmierenia a sprostredkovania, mediácie – aj pomocou špecializovaných poradenských centier, ktoré treba v diecéze zriadiť“.¹³³

94. Zároveň „rozvedené, ale nie znovu zosobášené osoby, ktoré sú často svedkami manželskej vernosti, treba povzbudiť, aby v Eucharistii našli pokrm pre posilnenie vo svojom rozporení. Miestne spoločenstvo a pastieri musia sprevádzať tieto osoby so starostlivosťou, najmä ak majú deti“.¹³⁴ Je málo miest, kde sa im venuje pastoračná

---

132 *Amoris laetitia*, 241.

133 *Amoris laetitia*, 242.

134 Tamže.

starostlivosť. Ich osobitná situácia, živená darom vernosti sviatosti manželstva, však môže byť svedectvom a príkladom pre mladé manželské páry, ale aj pre kňazov, ktorí môžu objaviť a „vidieť“ v živote týchto osôb trvalú prítomnosť Krista-ženícha, verného aj v osamotenosti a opustenosti. Môžu vidieť osamotenosť, v ktorej je niekto prítomný, poznačenú intimitou s Pánom a putom s Cirkvou a komunitou, ktorá je sprítomnená a je spoločníčkou na ceste. Snubný rozmer oboch povolání – kňazstva a manželstva – sa znova prejavuje v takýchto prípadoch v celej svojej kráse a komplementárnosti. V tomto zmysle je potrebné objaviť aj v rámci Cirkvi pastoračný protagonizmus veriacich v odluke, ktorí môžu v spoločenstve zohrávať významnú úlohu a byť pomocou pre druhých.

Záver

„Pastoračné usmernenia“, ktoré sme tu predložili, i keď si uvedomujeme, že nebudú vyčerpávajúce, majú zámer pomáhať a stimulovať diecézy/eparchie a farnosti, aby si vypracovali vlastné „katechumenátne itineráre pre manželský život“ podľa toho, ako to vytýčil Svätý Otec František. Na záver je preto potrebné pripomenúť si niektoré pastoračné línie, ktorými sa inšpirovali zostavovatelia tohto dokumentu a ktoré by mali byť základom aj analogických operatívnych dokumentov, ktoré sa majú vytvoriť v partiikulárnych cirkvách.

Tento dokument vznikol predovšetkým zo želania ponúknuť párom lepšiu a hlbšiu prípravu na manželstvo pomocou itinerára inšpirovaného krstným katechumenátom, dostatočne širokého, ktorý by umožnil nadobudnúť primeranú formáciu pre kresťanský život v manželstve, vychádzajúc zo skúsenosti viery a stretnutia s Ježišom. Táto metóda sa neobmedzuje na niekoľko stretnutí pred sobášom, ale má viesť k pochopeniu, že ide o takmer „permanentný“ charakter pastorácie manželského života, ktorý chce Cirkev uskutočňovať.

Do úlohy sprevádzania párov sa zapája celé cirkevné spoločenstvo na spoločnej ceste kňazov, kresťanských manželov a pastoračných pracovníkov. Protagonistami nech sú predovšetkým manželské páry – rôzneho veku a rôzneho počtu rokov manželského života, ktoré majú za sebou – ktorí ponúkajú svoje skúsenosti do služby tých, ktorí sa zúčastňujú na katechumenátnom itinerári. Tento cieľ si vyžaduje formáciu a aktualizáciu, ktorými sa obraciamе na všetkých, ale osobitným spôsobom na kňazov, aby sa vnímala nevyhnutnosť komplementárnosti a spolupodpovednosti laikov a kňazov/rehoľníkov v službe pastorácie rodín.

Manželský itinerár katechumenátneho charakteru sa považuje za „pastoračný prostriedok“, ktorý treba využiť s rozlišovaním, múdrosťou a so zdravým rozumom tak, aby sa mohol pružne prispôbiť – pokiaľ ide o spôsob a čas uskutočnenia – na konkrétne možnosti pastoračných pracovníkov miestnej Cirkvi.

Itinerár sa neobmedzuje len na odovzdávanie obsahu náuky a chce prekonať klasickú typológiu „manželských kurzov“; používa na to nielen katechetickú metódu, ale aj dialóg s pármí, individuálne kontakty, liturgické momenty modlitby a slávenia sviatostí, obrady, konfrontáciu medzi samotnými pármí, ktoré sa zúčastňujú na itinerári, príspevky externých odborníkov, duchovné obnovy, interakciu s celým cirkevným spoločenstvom, ktoré podporuje a zúčastňuje sa na dlhom procese prípravy párov.

Itinerár si po celý čas trvania zachováva *kerygmatický* charakter; ako v slede „za sebou nasledujúcich vln“ sa takmer v každej novej fáze vracia prvé ohlasovanie viery a sama sviatosť manželstva sa predkladá ako „radostná zvesť“, to jest Boží dar párom, ktoré si želajú žiť v plnosti svojej lásky.

V každej fáze itinerára sa vždy zjednocuje cesta ľudského rastu (formácia harmonickej a pevnej osobnosti, prekonanie nezrelosti, uzavretosti a obáv, všeobecné vzťahové dynamiky páru, schopnosť komunikácie a dialógu atď.) s cestou duchovného rastu (prijatie lásky Boha, osobné obrátenie a prekonanie morálnych obmedzení, život modlitby, pochopenie konštitutívneho komunitného a cirkevného rozmeru viery, pristupovanie k sviatostiam a podobne).

Katechumenátny itinerár pre mladých a páry má zámer začleniť sa do aktuálnej konkrétnej reality a nebojí sa čeliť témam a otázkam, ktoré predstavujú spoločenské a kultúrne výzvy: výchova k autentickej láske, ktorá sa neobmedzuje na krehké citové zážitky, spoznanie bohatstva

a komplementárnosti mužského a ženského prvku, výchova k láske a sexualite, hodnota definitívnych rozhodnutí, ľudská, duchovná a spoločenská hodnota rodiny, bioetické otázky a podobne. Takýmto spôsobom spolupracuje aj na formovaní osobného svedomia a na formulovaní plánu rodinného života.

Tam, kde sa to z kultúrnych dôvodov nepovažuje za nevhodné alebo problematické pre nejednoznačný výklad, sprevádzajú etapy rastu navrhnuté itinerárom obrady. Tieto obrady predeľujú cestu, po ktorej majú účastníci kráčať a z psychologického hľadiska dávajú aj vedomie, že sa každým nachádzajú v bode prelomu, ktorý pozýva urobiť nový krok vpred na úrovni ľudského i duchovného dozrievania, sledujúc cieľ kresťanského manželského života.

Itinerár sa člení na tri veľké fázy: na vzdialenú prípravu, ktorá zahŕňa pastoráciu detstva a mladosti, prechodnú fázu prijatia a pravú a vlastnú katechumenátnu fázu blízkej prípravy, dlhšiu, variabilného trvania; druhú etapu bezprostrednej prípravy, kratšiu, a tretiu etapu sprevádzania manželov v prvých rokoch manželského života, ktorá sa uzatvára začlenením do farnosti a diecézy/eparchie.

Itinerár chce spájať to, čo mladí už od detstva objavovali ako kresťanskú vieru a prešli iniciáciou sviatostí, objavovaním povolania do manželstva alebo do kňazstva/zasväteného života.

No dnes veľmi rozšírený jav párov, ktoré už spolu žijú a majú deti, a žiadajú zosobášiť sa v kostole, si vyžaduje paralelne s postupnou pastoráciou povolání, aká sa tu navrhuje, uskutočniť aj miestne programy zamerané na konkrétnu realitu týchto párov, ktoré, samozrejme, potrebujú osobitnú starostlivosť a pozornosť v porovnaní so snúbencami, ktorí už nejakým spôsobom žijú kresťanskú životnú skúsenosť.

Vychádzajúc zo skúsenosti pastoračného sprevádzania, založeného predovšetkým na svedectve sprevádzajúcich

a iných manželských párov zaangažovaných do programu, je tu v každom prípade snaha o seriózne osobné rozlišovanie a rozlišovanie v rámci páru, aby slávenie sviatosti manželstva a život v manželstve boli ovocím vedomej, slobodnej voľby, prijatej s radosťou, a nie jednoduché pasívne prispôsobenie sa kultúrnej tradícii alebo spoločenskej formalite.

Keď itinerár pripravuje páry na sviatosť manželstva, uvádza ich zároveň do cirkevného života a pomáha im nájsť v Cirkvi miesto, kde môžu najmä prostredníctvom sviatostí živiť manželské puto; a kde môžu naďalej celý život rásť v povolani a službe iným, aby tak naplno rozvinuli svoju snubnú identitu a svoje cirkevné poslanie.

Osobitnú pozornosť treba ďalej venovať sprevádzaniu párov v kríze. Je totiž naliehavo potrebné, aby sa v každej miestnej cirkvi rátalo s pastoračnou službou venovanou tým, ktorých manželský vzťah sa narušil alebo sa nachádza vo veľkých ťažkostiach, a to aj s podporou pastorácie zmierenia a mediácie na záchranu puta, a kde je to možné, aby sa predchádzalo odlúčeniu.

Hoci podujať sa na začatie formačného programu takého dlhého trvania sa môže zdať nerealizovateľné, povzbudzujeme partikulárne cirkvi, aby mali odvahu a zaujali správny postoj viery vo vedomí, že ako nás učil Ježiš, v Božom kráľovstve sa každé dielo začína vždy v podobe malého horčičného zrnka, ale po čase sa môžu stať veľkým stromom, ktorý ponúka útočisko a ochranu tým, ktorí ho hľadajú a potrebujú. Keď sa Cirkev dáva k dispozícii novým generáciám programami rastu katechumenátneho typu vzhľadom na manželstvo, ide v ústrety jednej z najnaliehavejších požiadaviek dneška – to jest potrebe sprevádzať mladých smerom k plnej realizácii toho, čo doteraz zostáva jedným z ich najväčších „snov“ spomedzi hlavných cieľov, ktoré si pred seba kladú a chcú v živote dosiahnuť:

vytvoriť si pevný vzťah s milovanou osobou a na ňom postaviť rodinu.

Zverujeme toto dielo príhovoru svätého Jozefa, ženícha Panny a pestúna Vykupiteľa, a Najsvätejšej Panne Márii, Ježišovej Matke a Matke Cirkvi, aby nám vštepili lásku ku všetkým rodinám sveta a nevyčerpatelnú horlivosť pracovať v ich službe.

Obsah

Predhovor Svätého Otca Františka.....	5
Slovo na úvod	9
I. Všeobecné pojmy	11
Prečo katechumenát	11
Kto je zodpovedný za túto úlohu.....	13
Za obnovenú pastoráciu manželského života.....	17
II. Konkrétny návrh	20
Možné spôsoby	21
Fázy a etapy	24
Dve spresnenia	25
Prvá etapa: blízka príprava	42
Druhá etapa: bezprostredná príprava	54
Tretia etapa: sprevádzanie v prvých rokoch manželského života	61
Sprevádzať páry „v kríze“	72
Záver	82

KATECHUMENÁTNE ITINERÁRE PRE MANŽELSKÝ ŽIVOT

*Pastoračné usmernenia
pre partikulárne cirkvi*

Z talianskeho originálu *Itinerari catecumenali per la vita matrimoniale. Orientamenti pastorali per le Chiese particolari*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2022,
preložila Marta Jedličková
Lektoroval Ivan Šulík

Pre Konferenciu biskupov Slovenska
vydal Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2023, ako svoju 4 324. publikáciu
Edícia *Dokumenty Svätej stolice*, 103. zväzok

Obálku navrhol Pergamen
Zodpovedná redaktorka Katarína Kročková
Jazyková úprava Lenka Bebjaková
Odborná spolupráca Richard Kucharčík
Technická redaktorka Miroslava Magulová
Tlač Patria I., s. r. o., Prievidza
Prvé vydanie

www.ssv.sk, eVojtech.sk
objednávky: 033/590 77 18
objednavky@ssv.sk

Členská zľava 15% platí v obchodnej sieti SSV.

ISBN 978-80-8161-472-9

